

BARNAHUS

SOTA EL MATEIX SOSTRE

Save the Children

Un recurs per a protegir xiquets i xiquetes
víctimes de violència en la Comunitat Valenciana

Agraïments:

A totes les professionals que han compartit els seus anys d'experiència i implicació amb l'infància i adolescència víctima de violència. A Emilie Rivas per la seua guia en el projecte. A la Direcció General d'Infància i Adolescència pel seu compromís i per aportar-nos la informació necessària. A Maria Piquer, per la seua disponibilitat per a compartir la seua labor i la dels seus equips. A l'Oficina d'Assistència a Víctimes del Delicte, que ens va obrir les portes i ens va dedicar tot el seu temps. A Yohara Quílez per agafar les regnes d'aquest informe res més incorporar-se. A Clara Burriel, pel seu treball diari i compromís amb aquest estudi i amb l'organització. A Silvia Floris i Isabel Blas, per les investigacions prèvies per a l'informe. A les persones que formen la Clínica Jurídica de la Facultat de Dret de la Universitat de València, els qui van prendre la nostra proposta com a pròpia, pel seu esforç en l'anàlisi de sentències i les aportacions realitzades a l'estudi.

Direcció de Sensibilització i Polítiques d'Infància:

Catalina Perazzo

Coordinació:

Rodrigo Hernández

Cristina Sanjuán

Yohara Quílez

Autoria:

Cristina Sanjuán

Autores de la investigació prèvia:

Noemí Pereda

Marina Bartolomé

Col·laboració:

Informe sobre competencias en materia de atención a víctimas de abuso sexual y análisis de sentencias desde 2017 hasta 2019.

Clínica Jurídica – Facultad de Derecho Campus Tarongers Universtat de Valencia.

Fotografies:

Ferran Martí / Save the Children

Il·lustracions:

Alexandre da Silva Germán Gullón (Valbhy Design)

Direcció d'art:

Óscar Naranjo

Maquetació:

Alexandre da Silva

Elena del Real

Ricardo Gómez

Save the Children Juliol 2020

Col·labora:

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Vicepresidència i Conselleria
d'Igualtat i Polítiques Inclusives

“El model Barnahus té en compte tot el procés, des de la detecció de la violència fins a la recuperació, i ho fa a través dels ulls dels xiquets”*

*“The Barnahus considers the journey from disclosure of violence to recovery through a child’s eyes”

The PROMISE Project

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	2
¿POR QUÉ HEM DE PROTEGIR A LA INFÀNCIA CONTRA LA VIOLÈNCIA?	4
La violència contra la infància	4
Magnitud del problema	5
SITUACIÓ DE LA VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA EN LA COMUNITAT VALENCIANA	7
PROFESSIONALS I SERVEIS ALS QUALS ES POT RECÓRRER DAVANT LA SOSPITA DE VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA	14
FASES DEL PROCÉS DE DENÚNCIA ACTUAL D'UN CAS DE VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA EN LA COMUNITAT VALENCIANA	18
LES CASES DELS XIQUETS, UN MODEL EXEMPLAR	21
Barnahus: què són i què fan?	21
El model Barnahus en Europa	22
Estàndars de qualitat Barnahus	28
Avaluació del compliment dels estàndars	31
El model Barnahus islandés, un exemple a seguir	32
PROPOSTA DE BARNAHUS EN LA COMUNITAT VALENCIANA	41
La seua viabilitat en la Comunitat Valenciana	41
La legislació clau en la Comunitat Valenciana per al desenvolupament de les Barnahus	42
Els departaments implicats	43
Espai i localització	44
Professionals que conformen l'equip	45
Equip fix	46
Equip mòbil	47
POTENCIALITATS DE LES CASES DELS XIQUETS	52
CONCLUSIONS, PER QUÈ NECESSITEM LES CASES DELS XIQUETS?	55
QUÈ PODRIA OCORRER EN LA COMUNITAT VALENCIANA QUAN UN XIQUET O UNA XIQUETA DIGA QUE HA PATIT VIOLÈNCIA?	57
I ARA? PRÒXIMS PASSOS	58
BIBLIOGRAFIA	59

INTRODUCCIÓ

La violència contra la infància no és un fet aïllat en la nostra societat, sinó que ens trobem davant un problema social arrelat, estructural. En qualsevol de les seues múltiples formes i canals, la violència exercida contra xiquetes, xiquets i adolescents és inacceptable i hem d'utilitzar tots els recursos per a previndre-la, actuar immediatament i intentar restaurar els drets de les víctimes.

A més de ser una obligació com a societat, si volem assegurar el present i el futur dels xiquets i xiquetes, hem d'erradicar-la. Segons la Convenció sobre els Drets de l'Infant¹, són els Estats els que han d'assegurar que les persones i els sistemes de protecció respecten els drets de la infància i responguen al seu interès superior, garantint que el seu benestar i interès es consideren per damunt de qualsevol altre.

Des de Save the Children, tenim la determinació d'acabar amb totes les formes de violència contra la infància i l'adolescència. Amb aquest objectiu, la nostra dedicació se centra en la prevenció², actuació i recuperació. És en l'actuació i recuperació, és a dir, en l'atenció a les víctimes, quan s'han de prendre totes les mesures necessàries per a evitar la denominada victimització secundària, que pot sorgir tant en la resposta informal (entorn familiar, amistats, etc.) com en la formal (institucions).

Aquest procés d'atenció a la infància víctima de violència recau especialment en mans de les comunitats autònomes, ja que són les que tenen les competències en matèria de protecció. Quant al procés judicial, si bé les competències són estatals, la coordinació i involucració del poder judicial també mereix la nostra atenció, especialment quan tenim com a referència els drets de la infància i l'interès superior del menor³.

1 Nacions Unides (1989) Convenció sobre els Drets de l'Infant. Ratificada per Espanya en 1990.

2 La prevenció de la violència de Save the Children s'emmarca dins de la legislació, educació i formació de professionals.

3 L'interès superior del menor ve definit pel Comitè dels Drets de l'Infant de Naciones Unides en la seua Observació General n° 14. En resum, aquest principi estableix que en tota decisió que afecte de manera directa o indirecta a una persona menor de edat, ha de prevaldre la millor opció per al seu benestar.

En virtut d'aquesta millora, hem investigat el model islandés **Barnahus** o «**Casa dels Xiquets**». Aquest model es configura com un recurs en forma d'espai amigable, i compta amb professionals especialitzats i coordinats, agrupant en un mateix espai tots els agents que intervenen en un cas de violència contra la infància; evitant que el xiquet o la xiqueta haja de revivre la seua experiència a través de múltiples declaracions i proporcionant un entorn amigable i respectuós amb les seues necessitats.

Com analitzarem en el present informe, aquest model és eficaç i eficient, respecta els drets de la infància, així com els drets constitucionals de tutela judicial efectiva i dret de defensa, essencials en la nostra societat.

En el cas de la Comunitat Valenciana, s'han realitzat grans avanços en la protecció dels xiquets i les xiquetes, com l'aprovació de la Llei 26/2018 de Drets i Garanties de la Infància i Adolescència, la qual es troba en l'elaboració de la seua Estratègia d'implementació. D'altra banda, l'autonomia porta temps treballant en un procés d'evolució i especialització dels serveis d'atenció a xiquetes i xiquets víctimes de violència a través de la millora de la coordinació i la derivació dels casos. De fet, com veurem al llarg de la investigació, resulta realment complex prendre una fotografia fixa de la situació actual.

A més, en la Comunitat ja s'aposta per aquest model. El compromís polític per a establir el model Barnahus en la Comunitat Valenciana es recull en l'Acord del Botànic II, el pacte de govern autonòmic per a la X Legislatura, signat el 12 de juny de 2019. Així, en l'article 10 de l'Eix 3 de l'acord (*Serveis públics per a continuar rescatant i cuidant dels persones*) el nou govern es compromet a crear «un servei universal de prevenció i atenció a la violència cap a la infància des d'una òptica integral i en col·laboració amb totes les administracions intervinents seguint el model Barnahus»⁴.

El Dictamen de la Comissió especial d'estudi per a la Reconstrucció Social, Econòmica i Sanitària aprovat el 6 d'agost de 2020 al Palau de les Corts Valencianes també recull l'acord consensuat dels grups polítics en «*reforçar els recursos autonòmics i locals de detecció i protecció de la infància que pateix violència física, psicològica i sexual, i avançar cap a una atenció integral seguint el model nòrdic de “cases dels xiquets”*»⁵.

No estem lluny de poder implementar-ho. No obstant això, hem d'anar més enllà perquè aquest recurs es convertisca en una realitat. Per això, aquest informe pretén, a partir d'una investigació rigorosa, ser una guia útil sobre les característiques, avantatges i beneficis de les Cases dels Xiquets, facilitant així la seua posada en marxa.

4 Generalitat Valenciana (2019). Acord del Botànic II

5 Corts Valencianes (2020). Dictamen de la Comissió especial d'estudi per a la Reconstrucció Social, Econòmica i Sanitària.

PER QUÈ HEM DE PROTEGIR LA INFÀNCIA CONTRA LA VIOLÈNCIA?

La violència contra la infància

La violència contra la infància pot adoptar múltiples formes. Quan parlem de violència parlem de maltractament intrafamiliar (negligència física o emocional, maltractament físic o emocional); violència sexual (explotació sexual, abús sexual infantil, pornografia infantil, etc.); violència digital (ciberassetjament, grooming, sextorsió, etc.); assetjament escolar; matrimoni forçat; etc.

Una vegada que s'han detectat o es posa fi a elles, no sempre acaba la violència, sinó que a vegades apareix una nova. La resposta de l'entorn i de les administracions és fonamental per a, no sols posar fi al sofriment dels xiquets i xiquetes, sinó per a evitar perpetuar-lo a través de la denominada «victimització secundària» (revictimització).

Aquesta victimització secundària es defineix com el mal que pot generar-se en la víctima per la resposta i l'actuació del sistema de suport formal (policia, sistema judicial, serveis socials, psicòlegs, personal mèdic) i que pot contribuir a empitjorar el mal psicològic generat per la victimització primària o cronificar les seues seqüeles.

Per això, hem d'abordar la violència contra la infància de manera integral, des de la prevenció fins a la recuperació i reparació de drets.

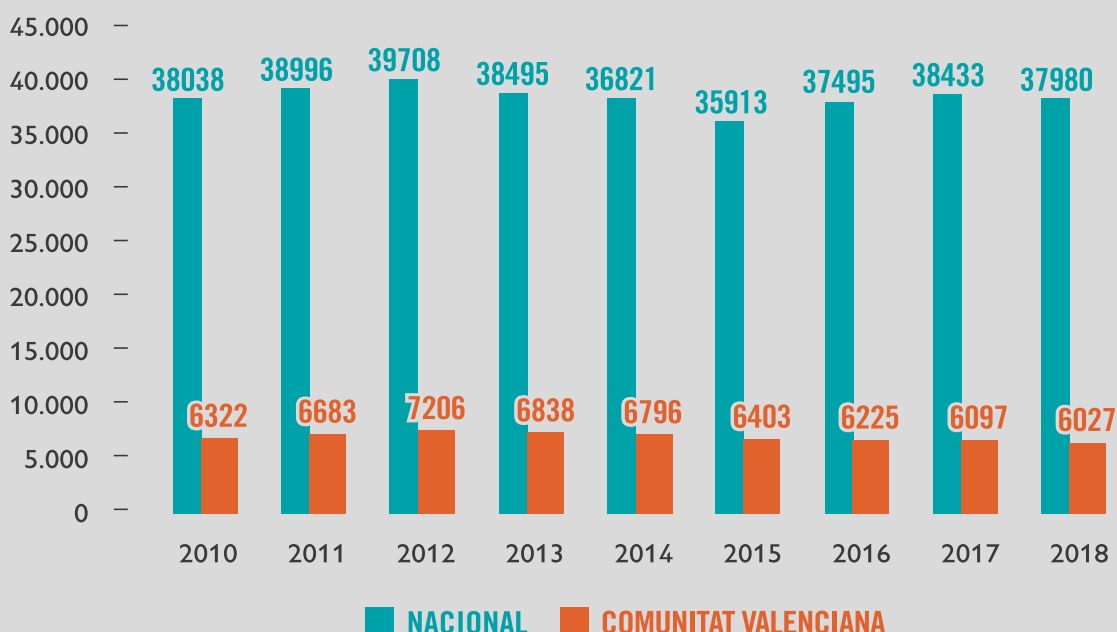
Magnitud del problema

A més de les clares conseqüències que té la violència per al benestar i desenvolupament de xiquets, xiquetes i adolescents, no es tracta d'un problema aïllat.

Segons les últimes dades del Ministeri de l'Interior podem comprovar que la violència contra la infància no són casos aïllats, sinó que es tracta d'un problema social que hem d'abordar amb urgència. L'any 2018 es van presentar a Espanya 37 980 denúncies per delictes que tenien com a víctima a un xiquet o xiqueta⁶. A més, hem de tindre en compte noves formes i canals d'aquesta violència, tan real com la física, com són els delictes cibernètics, sobre els quals es van presentar 2319 denúncies amb víctimes menors d'edat.

En relació a la Comunitat Valenciana, les xifres també són preocupants. L'any 2018, es van presentar 6027 denúncies que tenien com a víctima a una persona menor d'edat i 319 relacionades amb el món digital.

EVOLUCIÓ DE LES DENÚNCIES QUE TENEN COM A VÍCTIMA A UNA PERSONA MENOR D'EDAT

6 Ministeri de l'Interior (2018). Portal estadístic de criminalitat.

Existeix a més una clara bretxa de gènere. En els supòsits d'abús sexual, per exemple, s'ha identificat que el 75 % dels casos té com a víctima a una xiqueta, enfront del 25 % dels casos en els quals la víctima és un xiquet⁷. Aquesta anàlisi coincideix amb les últimes dades del Ministeri de l'Interior, segons els quals, en la Comunitat en 2018, el 72,56 % de les denúncies per violència que tenien com a víctima una persona menor d'edat, era una xiqueta.

La magnitud del problema es manté en el temps, en nivells molt preocupants. Aquestes dades ens obliguen a fer-nos la següent pregunta: per què ocorre?; no existeix una protecció suficient a la infància? La resposta la tenim tant en el context internacional com nacional.

L'obligació de protegir menors d'edat naix tant dels tractats internacionals, com la Convenció sobre els Drets del Xiquet; de les lleis nacionals, com la Constitució Espanyola i la Llei Orgànica de Protecció Jurídica del Menor, i de les lleis autonòmiques, com la Llei de Drets i Garanties de la Infància i Adolescència. No obstant això, en la pràctica Espanya ha d'avançar en la protecció dels xiquets, xiquetes i adolescents. En aquest sentit, el Comitè dels Drets del Xiquet en les seues recomanacions a Espanya en els anys 2010 i 2018 va requerir a Espanya la necessitat de desenvolupar una legislació integral de protecció a la infància.

En el context nacional i autonòmic, la nostra legislació està repartida entre diferents normes i no hi ha una resposta unificada. Fallem en la prevenció (com mostren les dades) i en la resposta. Ens enfrontem a una baixa preparació sobre violència i drets d'infància dels i les professionals que treballen amb menors, problemes de coordinació entre els agents, falta de formació de mares i pares en la criança positiva, així com d'un sistema judicial que no sempre s'adapta al xiquet o a la xiqueta.

Tot això fa que xiquetes, xiquets i adolescents no sempre troben una protecció efectiva i integral davant la violència per part, no sols de les institucions, sinó també de la societat. Així, es torna essencial i urgent una Llei que pugui ser el marc i punt de partida legal per a una protecció efectiva dels i les menors que es troben en el nostre territori.

Arran d'aquest diagnòstic, observem que aquesta legislació ha de centrar-se en la prevenció, detecció, actuació i restauració de drets, fent partícips a tots els agents involucrats.

⁷ Dades obtingudes a partir de l'anàlisi de 122 sentències dels tribunals de la Comunitat Valenciana, realitzat per la Clínica Jurídica de la Universitat de València. Les sentències es van obtenir a partir de la base de dades CENDOJ del Consell General del Poder Judicial, mitjançant paràmetres de cerca delimitats al període comprés entre el mes de gener de 2016 i el mes de novembre de 2019 i als delictes de l'art. 183 del Codi Penal.

Situació de la violència contra la infància en la Comunitat Valenciana

En el moment de redacció d'aquest informe, l'atenció a xiquets i xiquetes víctimes de violència es troba en un procés de canvi, reorganització i especialització que va començar fa diversos anys. En la nostra primera anàlisi de 2017⁸, vam comprovar que la Comunitat Valenciana no disposava d'una atenció universal, ni tractament psicològic a la víctima o la seua família. Des d'aquell moment, les diferents administracions han impulsat mesures dirigides a millorar l'atenció als xiquets i xiquetes víctimes de violència.

Aquestes mesures es poden resumir en un procés gradual de reorganització i especialització del servei amb l'objectiu de desenvolupar un model d'atenció pública i, en els casos derivats a l'atenció privada, a través del finançament públic i relació contractual.

D'altra banda, l'àmbit de la justícia també continua canviant. En l'accés dels xiquets i xiquetes a la justícia s'han implementat altres eines com la Cambra Gesell. Des del projecte pilot en 2014, s'ha passat d'una cambra a València a quatre en la comunitat autònoma (dues a València, una a Alacant i una altra a Vila-real), i s'ha anat augmentant el nombre de casos en els quals s'utilitza, i amb això, s'ha estès la pràctica de la prova preconstituïda.

Com veiem, la resposta davant la violència contra la infància és una realitat complexa i prendre una fotografia de la resposta institucional resulta inabastable en un únic informe. No obstant això, sí que sabem quins elements necessitem per a dur-la a terme amb èxit, per a protegir de manera eficaç a la infància i adolescència.

8 Save the Children (2017). Ulls que no volen veure. Annex Comunitat Valenciana.

Així, a través de la recopilació de les dades i informació que sí que co-nexim, i prenent a tall d'exemple els diferents recursos disponibles en la Comunitat Valenciana, podem aproximar-nos a la situació actual:

És molt difícil donar resposta a un fenomen de dimensions desconegudes.

- Importància de la creació d'un registre unificat a escala autonòmica (existeix el RUMI a nivell estatal) que ens permeta conèixer amb exactitud el nombre de xiquets i xiquetes de la Comunitat Valenciana que han patit o pateixen violència.
- Trencar el silenci i acabar amb la invisibilitat. Per exemple, en relació a l'abús sexual infantil, es calcula que 1 de cada 5 persones l'han patit en la seua infància⁹ i que només el 15 % dels casos es denuncien¹⁰.
- A pesar que el 90,7 % de la ciutadania considera la violència contra la infància un problema greu/molt greu¹¹, tampoc es coneixen els indicadors de detecció ni a qui acudir davant la sospita. Hem de sensibilitzar i informar la societat.
- Els coneixements sobre drets d'infància i violència contra xiquets, xiquetes i adolescents són indispensables, en la profunditat i especialitat que cada professió requereix (sanitària, judicial, educativa, policial, treball social, psicologia, etc.). Els qui treballen habitualment amb xiquets i xiquetes han de formar-se en matèries específiques relacionades amb la infància.

Actuar de manera integral i immediata davant la violència és primordial per a frenar la violència, però arribem tard. La prevenció a través de la sensibilització, educació i apoderament és el que evitarà, en primer lloc, que els xiquets i xiquetes patisquen aquesta xacra.

9 Council of Europe. "One in Five" Campaign.

10 Save the Children (2017) Ulls que no volen veure.

11 Save the Children y 40Db. Data, Insights, Solutions (2019). Enquesta sobre la percepció de la violència contra la infància. Disponible en: <https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/encuesta_percepcion_maltrato_infantil_2019.pdf>

- L'educació afectiu-sexual com a prevenció de les diferents formes de violència és l'eina per a empoderar a la infància i adolescència. Aquesta ha d'impartir-se des d'edats primerenques i adaptar-se a cada etapa educativa.

Alguns recursos i continguts en educació per a la prevenció de la violència

En la Comunitat Valenciana existeix el Programa d'Intervenció en Educació Sexual (PIES). Aquest programa va començar en el curs 2009/2010 i el seu contingut té com a principal objectiu l'educació sexual dirigida a adolescents (des dels 12 anys).

Pla de prevenció de la violència i promoció de la convivència (PREVI). Aquest pla pretén cobrir les necessitats concretes del sistema educatiu. Així, contempla mesures de prevenció i detecció, actuació i sensibilització de la societat.

Recursos per al desenvolupament dels plans d'igualtat i convivència als centres educatius (REICO). Es tracta d'un banc de recursos ofert per la Generalitat Valenciana per a la prevenció, detecció i intervenció de situacions de conflicte i/o assetjament escolar, discriminació de qualsevol tipus, incloent recursos per a la gestió emocional.

Recursos per a la prevenció de la violència de gènere, educació en igualtat. La Generalitat publica en la seua pàgina web materials dirigits a famílies, alumnat de primària i secundària i professionals de l'àmbit educatiu, que parteixen dels materials elaborats per l'anterior Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat.

- Se sol percebre erròniament el rol que cada persona té en la seua responsabilitat professional, de manera que s'atribueix el deure de notificació a un altre o una altra professional.

Notificació o comunicació (posada en coneixement): quan es comunica a l'autoritat competent (normalment els serveis socials) algun fet conegut o revelat per la víctima. La comunicació del fet no inicia un procés judicial. Els serveis socials o l'autoritat competent en cada cas hauran d'esbrinar quina és la situació i posar mesures de protecció adequades.

Denúncia: es tracta també de l'acte de donar a conèixer (comunicar) un fet que podria ser delictiu. Com s'ha dit, la comunicació d'un fet davant el jutge o la policia no inicia un procés judicial. Serà el jutge qui investigue i determine davant quin fet ens trobem. En el cas que estiguem davant un possible delictiu penal sí que es podrà interposar una querrela que iniciï un procés judicial.

La notificació és un deure recollit per la nostra legislació per a qualsevol persona que sospite o conega un cas de violència infantil, i més per als i les professionals que treballen amb xiquets, xiquetes i adolescents.

- Existeixen diversos protocols d'actuació, però és necessària la coordinació. Per a això, necessitem un protocol marc unificat per a la coordinació entre els diferents agents. La multiplicitat d'actors no pot ser un obstacle en la protecció a la infància.

Protocols i guies de detecció i actuació davant la violència

Existeixen guies d'actuació i bones pràctiques dels diferents agents que intervenen en situacions de desprotecció, tant en l'àmbit **educatiu, policial** com el **sanitari**.

Protocol d'atenció integral, sanitària i judicial a víctimes d'agressions sexuals de la Comunitat Valenciana.

El protocol estableix les actuacions a seguir per a (i) proporcionar una atenció integral eficaç, de suport i respectuosa amb la víctima, (ii) facilitar el treball de l'àmbit policial i judicial i (iii) incorporar a la OAVD i els Centres de la Dona 24h en la derivació. Si bé no és un protocol específic per a la infància i adolescència, disposa d'un apartat propi per a la intervenció amb menors d'edat. D'aquest, cal destacar els següents aspectes:

- Se atiende a la edad: si es menor de 3 años, menor de 16 años o de 16 a 18 años.
  - La obligación de comunicación a las autoridades competentes (con modelo de comunicación para la posible situación de riesgo y/o desamparo) en todo caso cuando sean de menores de edad.
  - La intervención mínima para evitar injerencias en el proceso. Sin embargo, se incluyen preguntas específicas en el caso en el que el niño o la niña vaya acompañado de una persona adulta, lo que podría influir en el proceso.
  - La transcripción literal del testimonio de la víctima en caso de que libremente lo exprese. Sin embargo, no se incorporan pautas para el proceso de revelación de la violencia sufrida.
- Des que es detecta una sospita, intervenen nombrosos professionals de diferents àmbits. És important que aquesta resposta siga immediata i que es proporcione una atenció integral. L'abordatge ha de ser multidisciplinari i interdepartamental, protegint la xiqueta o xiquet des del primer moment.

Equips multidisciplinars

L'atenció a la infància víctima de violència sexual s'articula a través del **Servei d'Atenció a Abusos a Xiquets, Xiquetes i Adolescents**. Aquest servei ha tingut variacions al llarg dels anys, mitjançant els diferents concerts a través dels quals s'ha anat articulant. Així, en l'última Resolució de la Direcció General d'Infància, s'indica que el servei estarà format per un equip multidisciplinari per al diagnòstic i la valoració, l'assistència psicològica, l'assessorament jurídic i la intervenció soci-familiar. L'atenció té com a beneficiaris i beneficiàries principals a xiquets, xiquetes i adolescents (i les seues famílies), preferentment del sistema de protecció o de localitats en les quals no existisca servei d'un EEIA, que hagen patit abusos i agressions sexuals, tracta i/o explotació sexual i que es troben en la Comunitat Valenciana.

Els Equips Específics d'Intervenció amb Infància i Adolescència (EEIA) són equips interdisciplinars, d'àmbit municipal, enquadrats dins dels Equips d'Atenció Primària de caràcter Específic. La derivació de casos es realitza principalment des dels Equips d'Atenció Primària de caràcter Bàsic. El seu objectiu és l'actuació amb xiquets, xiquetes i adolescents que requereixen d'una intervenció especialitzada i que es troben en una situació de vulnerabilitat, risc (amb o sense declaració), desemparament o amb mesures jurídiques de protecció, així com amb quantes altres persones es considere necessari per a aconseguir els objectius establits en el pla de treball.

- Han de reduir-se totes les declaracions innecessàries del xiquet o xiqueta sobre la violència patida. El màxim nombre de vegades que la víctima hauria de declarar seria l'entrevista de valoració diagnòstica i l'entrevista forense dirigida a la pràctica de la prova preconstituïda. Per exemple, tan sols es produeix en un 31 % dels casos d'abús sexual infantil en la Comunitat Valenciana¹².
- L'exploració mèdica ha de valorar-se ateses les possibles interferències que puga ocasionar en el procés. L'exploració mèdica valorarà sempre l'Interés Superior del Menor, respectant la seua intimitat i de la forma menys invasiva possible.
- El tractament especialitzat a les víctimes i les seues famílies de les seqüeles de la violència patida, ateses les circumstàncies específiques de cada xiquet, xiqueta i adolescent, sempre que siga necessari.

Tractament a persones menors d'edat perpetradores

El Servei atén en uns certs casos a persones menors d'edat perpetradores que, o bé siguen inimputables, per edat o condició, o bé tinguen imposada una mesura judicial quan des del recurs assignat no siga possible la seua adequada atenció¹³.

La intervenció consisteix en la valoració i el tractament, mitjançant estratègies educatives, rehabilitadores i/o terapèutiques tendents a afavorir un adequat desenvolupament psicosexual i minimitzar el risc de reincidència.

¹² Segons l'anàlisi de sentències per la Clínica Jurídica de la Universitat de València, en casos d'abús sexual infantil sols es va fer referència a la pràctica de la prova preconstituïda en 38 dels 122 casos estudiats. A més, en 6 casos en els quals es dicta sentència absolutòria per falta de prova, l'ús de la prova preconstituïda ha sigut expressament desestimat.

¹³ Les persones menors d'edat perpetradores amb alguna mesura de responsabilitat o judicial emparada en la Llei Orgànica 5/2000, reben la intervenció psicològica des dels recursos assignats a aquest efecte.

- Totes les actuacions amb la víctima menor d'edat han de realitzar-se en un espai amigable per a la infància, allunyada d'hospitals, comissaries, etc.
- El testimoniatge és la prova clau. En funció de com s'atén el xiquet o xiqueta, aquest pot oferir un relat complet i òptim dels fets, o bé retractar-se i que no es puga portar a terme el judici, que no es considere verídic el testimoniatge o que el judici finalitze en una sentència absolutòria per falta de proves.

Bona pràctica, la Cambra Gesell

La Cambra Gesell és una habitació amigable per a xiquets i xiquetes, utilitzada per a la declaració d'una persona menor d'edat, testimonis protegits i víctimes vulnerables. L'objectiu principal de la cambra és convertir aquesta declaració gravada en prova preconstituïda de cara al judici oral.

En aquesta, el xiquet o xiqueta és entrevistat per una professional de l'Institut de Medicina Legal per a descobrir tant l'estat emocional del menor com el relat i els fets, prioritàriament en casos d'abús sexual. La sala compta amb un espill fals després del qual es troben tant les parts com el jutge, els qui poden fer les preguntes que consideren necessàries al psicòleg o psicòloga, qui les transmet a la víctima.

Arran de l'entrevista, s'emet no sols el vídeo com a prova, sinó que es redacta el corresponent informe pericial, com una prova més que podrà ser ratificada en el judici oral.

Tant la pertinència de l'ús de la Cambra Gesell com la validesa de la declaració en aquesta cambra és decidida en cada cas pel jutge o jutgessa competent.

La Comunitat Valenciana disposa de dues cambres a València, una a Alacant i una altra a Vila-real, integrades a la Ciutat de la Justícia de cada municipi. No es troben en zones residencials o no associades a la institució judicial.

- En el cas en el qual haja de celebrar-se un procés judicial, que aquest es base en l'interés superior del menor amb totes les garanties, sense dilacions i d'urgència.

En la Comunitat Valenciana, s'estima que al voltant de huit de cada deu processos judicials sobre abús sexual infantil acaben en sobreseïment, dada que se situa per damunt de la mitjana espanyola (72,2 %). El procés dura de mitjana 3 anys i les víctimes compten de mitjana quatre vegades el seu cas. Des de l'impuls en 2014 de la Cambra Gesell a València, s'ha utilitzat la prova preconstituïda en una mica més de 500 declaracions.

- L'acompanyament durant tot el procés (des de la detecció fins a la sentència) ha de ser integral i sense duplicitats innecessàries.

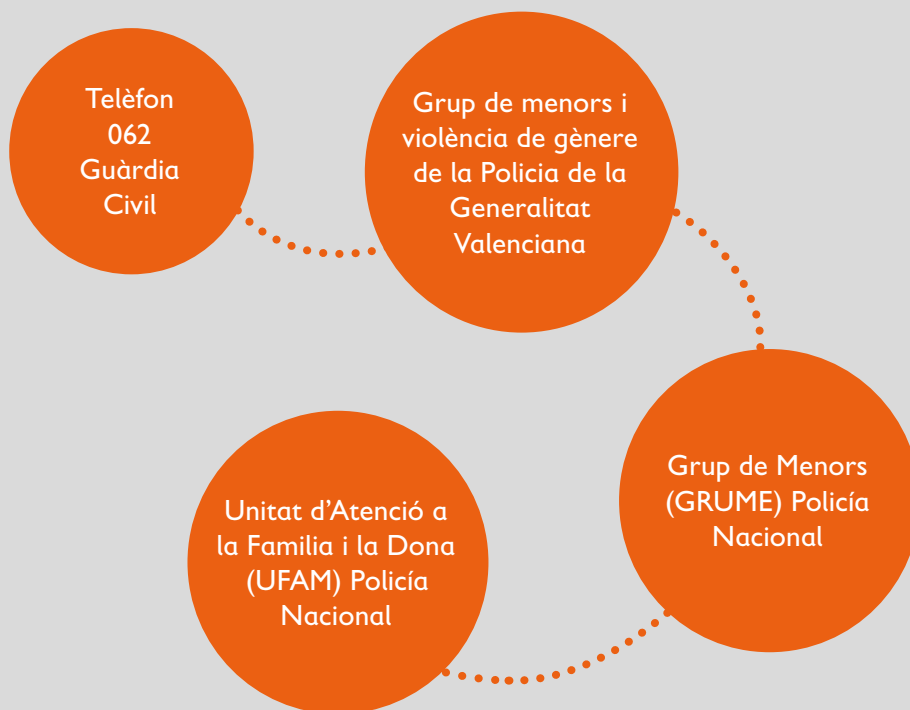
Existeixen serveis dirigits específicament a les víctimes que plantegen entre els seus serveis l'acompanyament i/o assessorament jurídic, entre els quals podem trobar:

- La Xarxa d'Oficines de la Generalitat d'Assistència a les Víctimes del Delicte: un servei d'atenció integral i especialitzada que acompanya a la víctima i la seua família durant tot el procés, a través de l'atenció jurídica, psicològica i social. Les OAVD disposen de les pautes específiques per a la intervenció amb víctimes menors d'edat, centrades en els delictes que més prevalença atenen, entre els quals es troba la violència sexual, maltractament, violència de gènere i assetjament escolar.
- Centres Dona 24 hores de la Comunitat Valenciana: dirigits a les víctimes de violència de gènere, també a persones menors d'edat. Ofereixen també suport social, psicològic i jurídic, així com intervenció psicosocial individualitzada o grupal.
- El Servei d'Atenció a Abusos a Xiquets, Xiquetes i Adolescents, que inclou informació i orientació jurídica.

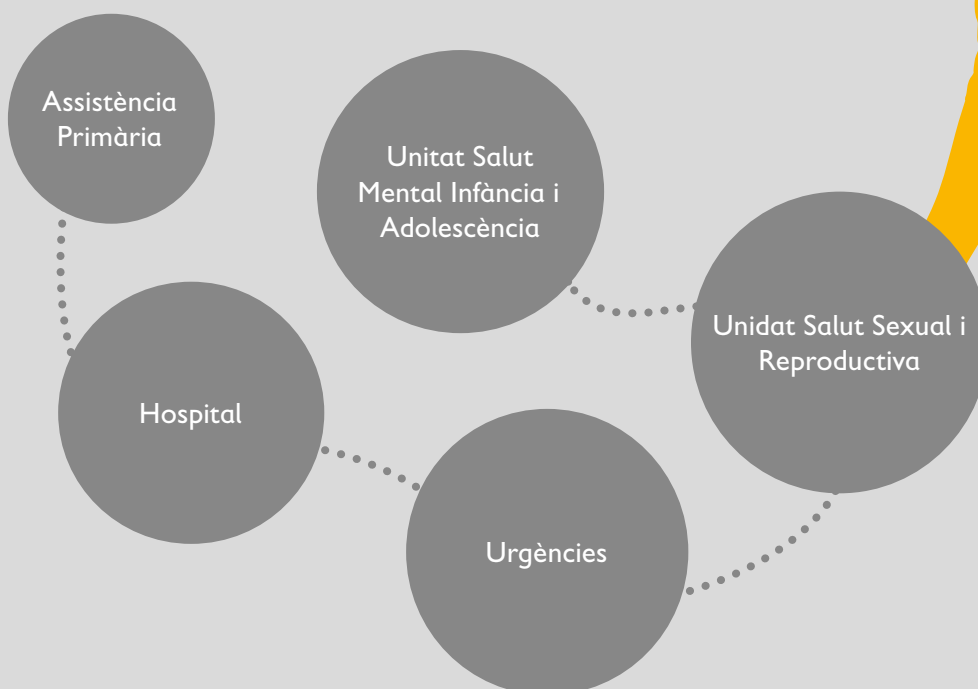

PROFESSIONALS I SERVEIS ALS QUALS ES POT RECÓRRER DAVANT LA SOSPITA DE VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA¹⁴

FORCES I COSSOS DE SEGURETAT DE L'ESTAT

SISTEMA SANITARI

¹⁴ En molts casos, aquests agents són aquells que també poden detectar un cas de violència, com és el cas del Sistema Sanitari i Serveis Socials.

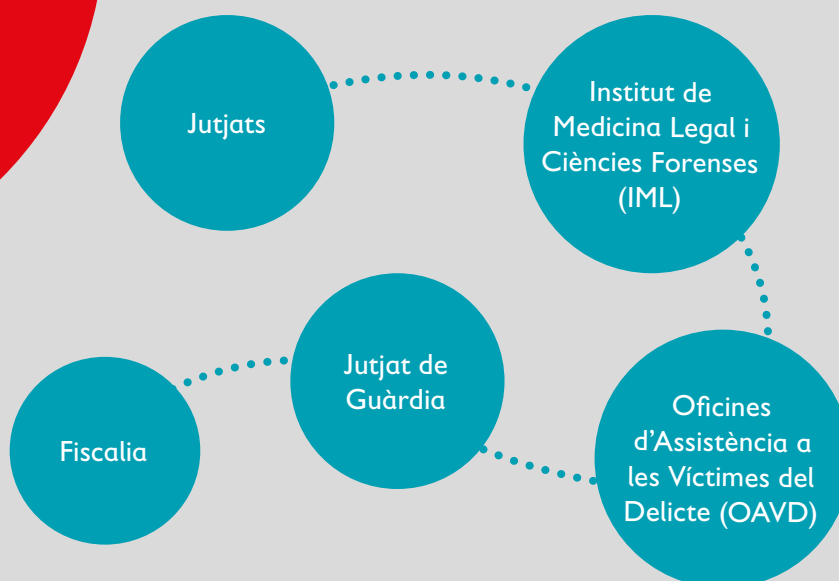

SOSPITA

AREA SOCIAL

JUSTÍCIA

SISTEMA EDUCATIU

Essencial en la detecció de la violència contra la infància

El centre educatiu és una part molt important de la vida diària de xiquets, xiquetes i adolescents, a més de l'entorn familiar i de cures. Si tenim en compte que la majoria de casos de violència provenen de l'entorn de confiança de la xiqueta o el xiquet, les hores al dia que passen a l'escola són crucials per a la detecció i notificació a les autoritats competents.

EL FET QUE EXISTISQUEN TANTS AGENTS INVOLUCRATS NO HA DE CONVERTIR-SE EN OBSTACLE PER A DESCOBRIR I ACTUAR DAVANT ELS CASOS DE VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA. TOTS ELLS HAN D'ESTAR COORDINATS SOTA UN MARC ÚNIC I COMÚ, PER A DONAR UNA RESPOSTA IMMEDIATA I EFICAÇ DE PROTECCIÓ A XIQUETS, XIQUETES I ADOLESCENTS.

ÉS NECESSARI CONTINUAR MILLORANT PER A DIRIGIR TOTA L'ATENCIÓ A XIQUETS I XIQUETES VÍCTIMES CAP A LA PREVENCIÓ DE LA REVICTIMITZACIÓ, FACILITANT LA RECUPERACIÓ, DE PRINCIPI A FI.

Fases del procés de denúncia actual d'un cas de violència contra la infància en la Comunitat Valenciana.

Serveis Socials
d'Atenció Primària
Bàsica - Equips
Específics d'Intervenció
amb Infància i
Adolescència
(EEIIA)

La valoració pot ser complexa en alguns supòsits perquè no sempre hi ha evidències físiques, com en casos d'abús sexual o maltractament psicològic.

Exploració mèdica.

VALORACIÓ - DIAGNÓSTIC

La valoració sempre l'han de fer professionals especialitzats.

Equip mèdic de l'hospital o del centre de salut.

Amb la valoració, els experts i expertes determinen si hi ha hagut violència (maltractament, abús sexual, etc.)

Depenent de la mena de violència, situació de la víctima i dels recursos del seu entorn, intervindran els EEIIA o l'entitat concertada.

TRACTAMENT

Segons l'anàlisi de sentències, les absolucions (25 de 122 casos) obeeixen quasi íntegrament a una falta de proves amb les quals poder trencar la presumpció d'innocència. Les causes d'absolució en els casos analitzats són molt variades, i poden reagrupar-se aquells casos en els quals es dona un problema de prova dels fets jutjats (falta de proves, versions contradictòries, fets inversemblants, etc.). Per tant, s'imposen el principi de presumpció d'innocència o in dubio pro reo i els casos en els quals els motius d'absolució són uns altres (fets no constitutius del delictes d'abusos sexuals, prescripció, concurrència d'eximents, etc.).

SENTÈNCIA

La sentència és l'última fase del procés judicial. És la decisió final presa pel jutge cap als fets denunciats, que pot resultar en condemna, absolució o sobreseïment.

Barnahus

LES CASES DELS XIQUETS, UN MODEL EXEMPLAR

Barnahus: què són i què fan?

Les denominades Cases dels Xiquets, conegudes com Children's Advocacy Centers (CAC), Children's House o Barnahus, sorgeixen originàriament als Estats Units en els anys 80 com a recurs per a atendre, des d'una unitat centralitzada, a xiquets, xiquetes i adolescents víctimes d'abús sexual i maltractament.

El seu objectiu principal és disposar de professionals que es caracteritzen per l'especialització i coordinació. A més, cerca agrupar en un mateix espai tots els recursos que intervenen en un cas de violència, per a prevenir així la victimització secundària dels xiquets i les xiquetes víctimes i de les seues famílies.

Posant a la infància en el centre de la intervenció i tenint tots els recursos sota el mateix sostre, les «Cases dels Xiquets» eviten que el xiquet o la xiqueta haja de reviuire l'experiència de violència a través de múltiples declaracions i, al seu torn, ofereixen un entorn amigable i respectuós amb les seues necessitats.

Tenint en compte la viabilitat i l'impacte positiu d'aquests espais, durant els últims anys s'han estés per pràcticament tota Europa.

El model Barnahus en Europa

Com a adaptació dels CAC, en 1998 es va fundar a Reykjavík (Islàndia) un centre denominat Barnahus o Casa dels Xiquets, dirigit pel sistema de protecció, per a avaluar a xiquets, xiquetes i adolescents víctimes d'abús sexual infantil. Aquest nou model incloïa una nova eina: la realització de l'entrevista forense amb la persona menor d'edat víctima per circuit tancat de televisió davant un representant de l'àmbit judicial, la qual cosa garantia que la prova resultara vàlida per al judici i es configurava com a prova preconstituïda.

LES BARNAHUS

Posen èmfasi en l'interès superior del xiquet i de la xiqueta.

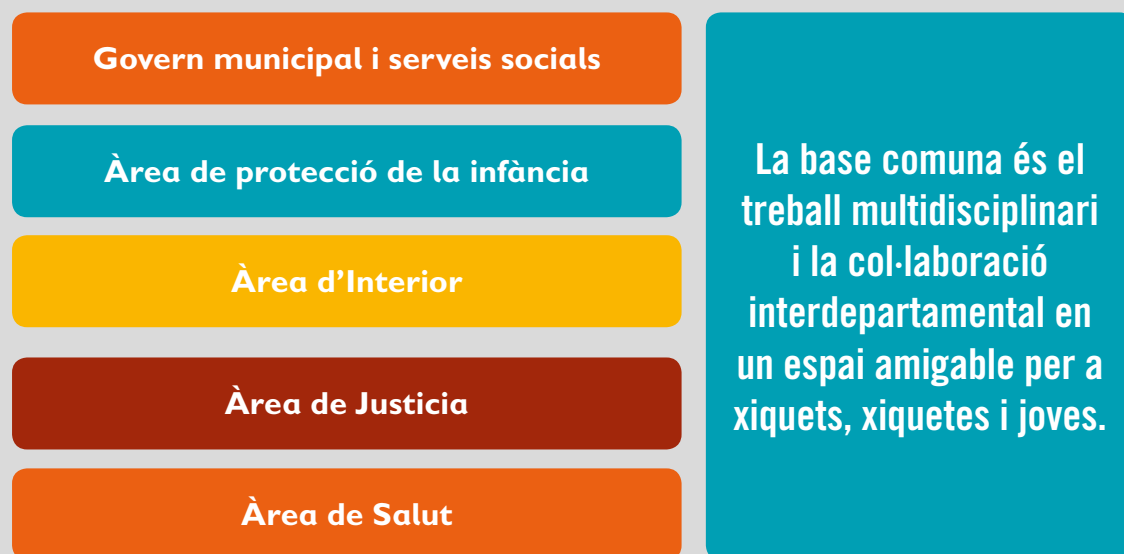
Prevenen la victimització secundària.

Aconsegueixen que el xiquet o la xiqueta siga atès en centres integrals i multidisciplinaris per professionals experts i coordinats.

Tant les Nacions Unides com el Consell d'Europa promouen la creació de Barnahus i, en els últims deu anys, més de 50 cases s'han establert als països nòrdics, entre ells Suècia, Noruega i Dinamarca, però també Xipre, Polònia, Croàcia, Eslovènia i Anglaterra, entre altres.

En funció del país, les Barnahus poden dependre de diverses administracions:

A més, poden atendre no sols xiquets i xiquetes víctimes d'abús sexual, sinó també, a víctimes de maltractament, de violència de gènere o d'altres tipus d'abús físic i emocional, com ocorre a Suècia¹⁵.

El model mai és estàtic ni fix, i depèn de les particularitats del territori en el qual s'implementa.

¹⁵ Vegeu el llibre de Johansson, S.; Stefansen, K.; Bakketeig, E. & Kaldal, A. (ed.) (2017). Collaborating against child abuse exploring the Nordic Barnahus model. Suïssa: Palgrave Macmillan.

Revisió dels models Barnahus en Islàndia, Suècia, Noruega i Dinamarca

País/Data de creació de la primera Barnahus/ Número de Barnahus al país	Casos y grupo objetivo		Coordinació i col·laboració	
	Grup d'edat	Tipus de violència	Tipus de casos	Coor
Islàndia 1998 1 Barnahus	Per davall dels 15 anys	Abús sexual i des de 2015 també violència física	Casos reportats per la policia i pel sistema de protecció de la infància quan es té sospita de l'abús	Agència infantil
Suècia 2006 30 Barnahus	Per davall dels 18 anys	Abús sexual i violència física. Mutilació genital femenina, testimoni directe o indirecte de violència, crims d'honor, xiquets que abusen sexualment d'altres xiquets (quan correspon), més altres variacions locals	Casos portats per sistema de protecció de la infància, policia i fiscalia	A l'inici de Just de Just d'ambient una agència xarxa n per Sav 2016 C Infantil Childre
Noruega 2007 11 Barnahus	Per davall dels 16 anys i adults amb discapacitat intel·lectual	Abús sexual, violència directa i indirecta, homicidi i mutilació genital femenina	Només casos reportats per la policia: parts afectades i testimonis	Directri estatal
Dinamarca 2013 5 Barnahus (+3 satèl·lits)	Per davall dels 18 anys	Abús sexual i violència física	Casos gestionats pel sistema de protecció de la infància que involucren a la policia i/o al sistema de salut	Mesa n

Font: Collaborating against Child abuse. S Johansson et al. (Implementing the Nordic Barnahus Model).

	Regulació			
	Agències que intervenen	Personal Barnahus	Obligatorietat de l'ús de la Barnahus	Específica regulació Barnahus
Coordinació central				
Actuació governamental per la protecció	Sistema de protecció de la infància, salut, policia, corts, jutjats i fiscalies	Psicòlegs, treballadors socials i criminòlegs	No explícitament de la Barnahus, però sí d'utilitzar les instal·lacions	No hi ha una llei específica de la Barnahus, però la Llei de protecció de la infància (80/2002) i la Llei de procediment criminal (88/2008) fan costat a l'ús del model Barnahus.
Actuació local, projecte pilot liderat pel Ministeri d'Interior i pel de coordinació interagencial i pel de coordinació nacional. Actualment, compta amb una comissió de coordinació d'àmbit nacional. La Barnahus Nacional va ser coordinada pel Centre de Competència Nacional en Serveis a les Dones i a partir del Centre de Competència Nacional en Serveis a la Infància (Barnafriid) en cooperació amb the Centre de Competència Nacional en Serveis a la Infància en Suècia	Sistema de protecció de la infància, salut, policia, fiscalia i medicina forense	Treballadors socials, psicòlegs i/o policia en algun Barnahus	No	No hi ha una llei específica de la Barnahus, però les directrius nacionals de l'Agència de Policia Nacional incorporen els estàndards del model Barnahus.
Actuació local, comitè Barnahus d'àmbit policia	Policia, fiscalia i medicina Forense	Treballadors socials i psicòlegs	Sí, per a la policia i fiscalia	Per llei: Acta de procediment criminal i regulació de l'entrevista d'investigació (FOR- 2015-09-24-1098)
Actuació local, serveis socials	Sistema de protecció de la infància, policia, fiscalia i sistema de salut	Treballadors socials i psicòlegs	Sí, sistema de protecció de la infància si el cas també involucra a la policia i/o departament de salut	Per llei: Llei de consolidació de serveis socials (1284) i Ordre de la Casa dels Xiquets (1153 de 01/10/2013). Incorporació dels estàndards de qualitat del model Barnahus per la Mesa Nacional de Serveis Socials.

BARNAHUS =

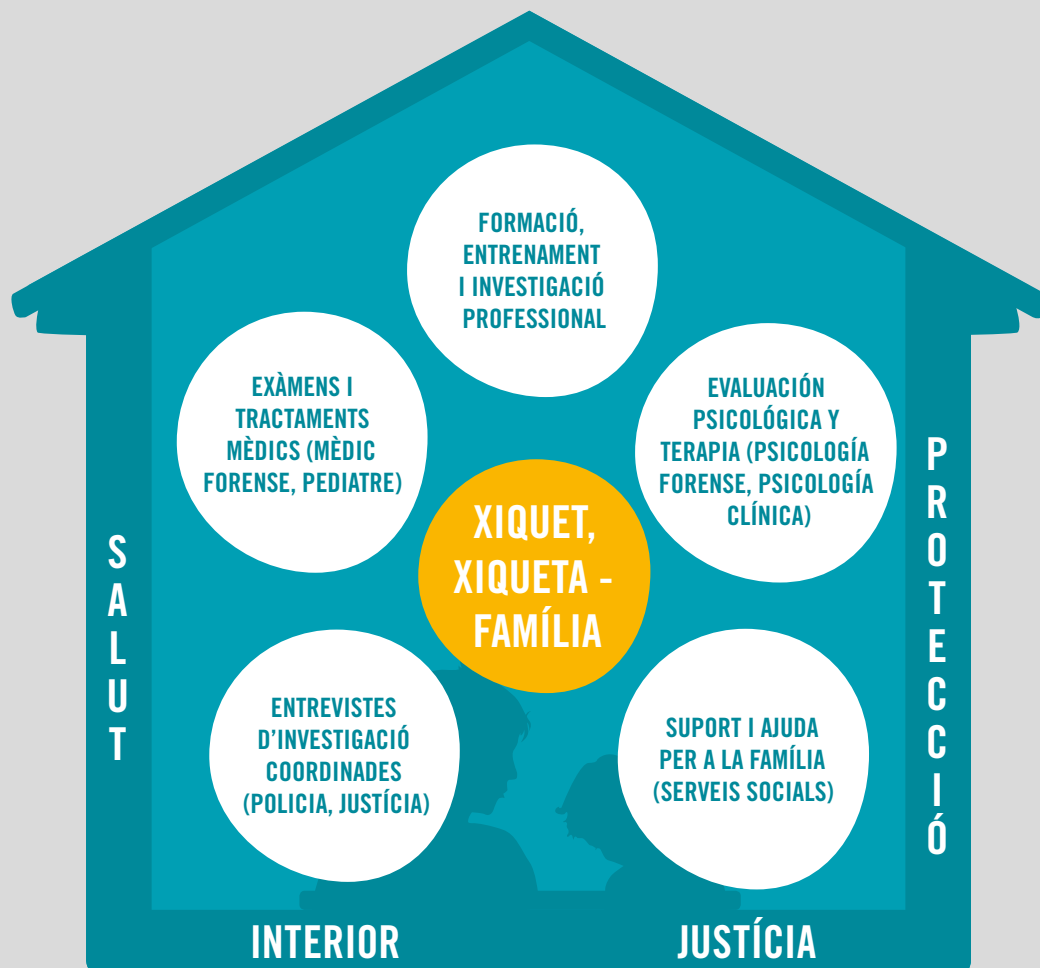

Tant els CAC com el model Barnahus es guien pel principi de finestra única one door principle, que implica que són els i les professionals els qui es troben en un mateix lloc per a atendre el xiquet o a la xiqueta, i que aquest o aquesta no haja de desplaçar-se d'un lloc a un altre, emprant un llarg recorregut per les seus d'equips i de professionals.

En general, el model Barnahus inicial establert a Islàndia inclou:

- **Un equip format per professionals dels departaments involucrats en el procés d'avaluació, notificació i denúncia:** professionals de serveis socials, de l'àmbit educatiu, policial o del sistema judicial als qui es consulta abans de decidir si s'ha de realitzar l'avaluació forense del xiquet, xiqueta o adolescent.
- **Un equip d'exploració forense: un psicòleg o psicòloga forense i un o una mèdic forense.** El psicòleg o psicòloga efectua l'entrevista que pot constituir-se en prova preconstituïda en cas de ser necessari. En l'àrea de la medicina forense, es fa una exploració de la víctima i dels possibles indicadors físics derivats de la violència.
- **Un equip de professionals de la salut mental** que ofereixen orientació i tractament complet a la persona menor d'edat víctima i a la seua família (pares, mares, tutors, germans, germanes, etc.).

Serveis integrats i professionals coordinats en el model Barnahus a Europa.

BARNAHUS =

ENTORN
AMIGABLE

FORMACIÓ

INVESTIGACIÓ

PROTOCOLS¹⁶

La Barnahus és una casa amigable per als xiquets i les xiquetes víctimes de violència, i ha d'estar situada en una àrea residencial. **No ha d'estar prop d'un hospital, ja que les víctimes de violència no pateixen una malaltia, ni tampoc ha d'estar vinculada a un tribunal, ja que tampoc són delinqüents.**

En general la casa compta amb quatre estades. Juntes, aquestes estades ofereixen a tant a menors com a les seues famílies tot el suport que necessiten des de la revelació fins a la recuperació: investigació policial i judicial, protecció del xiquet o xiqueta, salut física (que inclou l'examen mèdic forense), salut mental (que inclou l'entrevista forense), benestar i suport per a la víctima i la seua família.

Però a més de l'estructura física, la fortalesa del model Barnahus resideix en la formació dels seus professionals i en el treball en equip, garantit per protocols de coordinació eficients i estandarditzats.

Finalment, cal remarcar que tota l'experiència generada dins de les Barnahus és validada científicament per professionals de les universitats que desenvolupen investigació sobre aquest tema, la qual cosa fa de la Barnahus un centre de referència respecte a la violència contra la infància per a tota la comunitat.

Estàndars de qualitat Barnahus

Seguint les indicacions de les Nacions Unides i del Consell d'Europa, el model Barnahus proposa deu estàndars de qualitat per a fomentar la seua implementació en diferents contextos¹⁷.

¹⁶ National Institute of Child Health and Human Development (NICHD), el NCAC Child Forensic Interview Structure, la guia pràctica d'entrevista forense de la APSAC o el Corner House Forensic Interview Protocol. Vegeu <<http://nichdprotocol.com/>>. Vegeu <<http://www.nationalcac.org/>>. Vegeu <<https://www.apsac.org/>>. Vegeu <https://www.cornerhousemn.org/images/CornerHouse_RATAC_Protocol.pdf>..

¹⁷ Els estàndars del model Barnahus europeu poden trobar-se en el lloc web del Projecte Promise: <<http://www.childrenatrisk.eu/promise/wp-content/uploads/2017/06/PROMISE-European-Barnahus-Quality-Standards.pdf>>.

1

POSAR L'INTERÉS SUPERIOR DEL XIQUET I DE LA XIQUETA EN EL CENTRE DE LA INTERVENCIÓ

L'interés superior del menor ha de regir totes les decisions que l'afecten directament o indirectament¹⁸, i aquest es concreta en:

- Respectar el dret del xiquet, la xiqueta i l'adolescent a ser escoltat i a rebre informació.
- Evitar situacions que puguen conduir a la victimització secundària.
- Evitar retards innecessaris en el procés d'avaluació i valoració.

2

TREBALLAR DES D'UN MARC REGULADOR FORMAL MULTIDISCIPLINARI I INTERDEPARTAMENTAL

Els equips professionals del model Barnahus són multidisciplinaris i inclouen, mitjançant un acord formal, tots els departaments implicats en el procés de detecció, notificació, avaluació i denúncia.

Les Barnahus estan reconegudes per les autoritats locals o nacionals.

3

INCLoure TOTS ELS XIQUETS I XIQUETES COM A POSSIBLES USUARIS DEL CENTRE

Les Cases Barnahus han de regir-se pel principi de no discriminació i no poden excloure cap xiquet, xiqueta o adolescent presumpta víctima de violència.

A més, han de tindre una especial consideració pels xiquets i les xiquetes que estiguen en una situació més vulnerable a causa de la seua edat, país d'origen, orientació sexual o discapacitat.

18 Per a avaluar quin és l'interés superior del menor es tindrà com a referència la guia proporcionada pel Comitè dels Drets del Xiquet en la seua Observació General núm. 14 (2013) sobre el dret del xiquet o la xiqueta al fet que el seu interés superior siga una consideració primordial (article 3, paràgraf 1).

4

PROPORCIONAR UN ENTORN AMIGABLE PER A XIQUETS, XIQUETES I ADOLESCENTS

Els centres han de:

- Ser accessibles tant en transport públic com en vehicle privat.
- Estar adaptats a menors d'edat amb discapacitat o necessitats especials.
- Estar situats en zones residencials i no ser identificables com a espais específics per a víctimes de violència.
- Disposar d'una decoració adaptada des d'edats primerenques fins a l'adolescència. Resulten indispensables dues sales d'entrevistes i, en alguns casos, també dues sales d'espera, adaptades a les diverses edats.
- Garantir la privacitat de la víctima en totes les sales.
- Evitar en tots els casos el contacte entre la víctima i la persona perpetradora.

5

GESTIÓ INTERDEPARTAMENTAL DEL CAS

La gestió i la planificació dels passos a seguir en cada cas ha d'estar coordinada entre tots els departaments implicats en el procés de detecció, notificació, avaluació i denúncia.

Per a evitar repetir exploracions i proves, i reduir així la victimització secundària, fa falta que existisca un acord previ entre els departaments respecte a les tasques i funcions que duren a terme cadascun.

A més, ha d'existir un professional referent que realitzi un seguiment del cas, valore les necessitats de la víctima a cada moment i exercisca de vincle amb l'equip.

6

ENTREVISTA FORENSE

Dins del model Barnahus, l'entrevista forense és efectuada per un psicòleg expert en avaluació de víctimes dels tipus de violència que es tracten, seguint protocols i pràctiques basades en l'evidència per a garantir així la quantitat i qualitat de les proves que s'han d'obtenir.

El psicòleg o psicòloga realitza l'entrevista, però tots els membres de l'equip que necessiten assistir poden fer-lo per circuit tancat de televisió o, posteriorment, visualitzant l'enregistrament.

L'enregistrament de l'entrevista permet realitzar la prova preconstituïda que permetrà evitar que la persona menor d'edat haja d'acudir posteriorment a judici. Perquè es constituïssa com a prova vàlida assisteixen a l'entrevista, a través d'un espill bidireccional, totes les persones que normalment són presents en un judici: jutge, fiscal, advocat de la defensa i de l'acusació, etc. Durant l'entrevista, la defensa pot suggerir preguntes que l'entrevistador farà a la víctima i l'acusat pot observar el testimoniatge, si el requereix, mitjançant transmissió audiovisual.

7

EXAMEN MÈDIC

Els exàmens i tractaments mèdics es fan dins de les Barnahus, excepte els que necessiten de tractament hospitalari. Els realitzen professionals amb formació especialitzada en avaluació de víctimes dels tipus de violència que s'atenguen.

8

SERVICIS TERAPÈUTICS

El centre Barnahus ofereix tractaments en salut mental a tots els xiquets i les xiquetes que el necessiten.

També hi ha professionals de suport per a atendre la víctima i a les persones adultes que l'acompanyen en moments de crisi.

9

FORMACIÓ CONTINUADA I DESENVOLUPAMENT DE COMPETÈNCIES

Regularment els membres i els professionals dels departaments implicats en el model Barnahus reben formació específica per a atendre de manera adequada als xiquets i xiquetes víctimes de violència i a les seues famílies.

10

PREVENCIÓ: COMPARTIR INFORMACIÓ, SENSIBILITZAR I CONSTRUIR COMPETÈNCIA EXTERNA

Els centres Barnahus obtenen dades i estadístiques de les intervencions i les comparteixen amb professorat i investigació acadèmica, amb professionals de la protecció de la infància, amb representants polítics i amb la població general, amb l'objectiu de sensibilitzar sobre la violència contra la infància i el rol de la societat en la seua prevenció, així com de facilitar estudis i investigacions que donen suport a polítiques i intervencions basades en l'evidència.

Avaluació del compliment dels estàndards

Les cases Barnahus disposen d'una eina per a avaluar el seguiment dels estàndards de qualitat. L'anomenada eina de seguiment (o tracking tool) ajuda a mantindre la qualitat dels centres i a continuar millorant el funcionament mitjançant la valoració externa dels seus beneficiaris —els xiquets, les xiquetes i les seues famílies— i internament a través de la valoració dels i les professionals implicats¹⁹.

19 Van der Linden, P.; Smits van Waesberghe, E.; Wroblewska, A. & De Meere, F. The PROMISE Tracking Tool. Iceland: Council of the Baltic Sea States Secretariat and Verwey-Jonker Instituut.

El model Barnahus islandés, un exemple a seguir

Les taules següents mostren les diferències entre la resposta valenciana²⁰ i el protocol que se segueix a la casa Barnahus d'Islàndia. A més, també es posen en relleu les qüestions que ja comparteixen i les que s'han de millorar, perquè el sistema oferisca els beneficis que caracteritzen al model nòrdic. Així, pot ser útil com a guia per a l'adaptació del model a les necessitats i realitat de la Comunitat Valenciana.

Tal com hem vist a l'inici de l'informe, els processos de canvi i constant evolució en l'atenció de xiquets i xiquetes víctimes de violència en la Comunitat Valenciana no ens permeten una anàlisi «estàtica» de la situació, però sempre podem identificar el punt de partida per a assenyalar millores.

Per a facilitar la comparació, prendrem com a exemple de cas el procés que s'activa davant la sospita d'un abús sexual infantil:

²⁰ Tenint en compte el procés de canvi tan accelerat que s'ha produït en els últims anys en totes les fases del procés d'atenció, des de la sospita fins al procés judicial, s'assenyala la probabilitat que l'impacte o la qualitat d'aquesta atenció pugui haver variat des del moment de la investigació del present informe.

NOTIFICAR UNA SOSPITA

	Comunitat Valenciana	Islàndia	Què hem de fer?
ACTORS IMPLICATS	Professionals i població general.	Professionals i població general amb esment especial a les forces policials.	
LEGISLACIÓ	<p>Llei 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència: l'article 11 (Ap. 3) recull que els poders públics desenvoluparan actuacions encaminades a la notificació de qualsevol forma de violència contra la infància.</p> <p>Llei d'Enjudiciament Criminal: recull en el seu article 259 et seq. el deure de notificació a les autoritats competents davant el coneixement d'un delicte públic.</p> <p>Llei 26/2018, de 21 de desembre, de drets i garanties de la infància i adolescència: l'article 42 recull l'obligació de notificació a l'entitat competent de qualsevol situació de desprotecció. En els casos urgents, recull la immediatesa de les actuacions.</p> <p>Diferents protocols d'actuació en Sanitat (Ordre 1/2016 i protocol d'atenció integral), Educació (Ordre 1/2010), etc., per a la notificació a les autoritats competents (Fiscalia, Jutjats, FFCCSE Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, etc.)</p>	<p>L'obligació de notificar immediatament recollida en la Llei 80/2002 de protecció de la infància. La pena per incomplir aquesta obligació és de fins a dos anys de presó.</p>	<p>Implantar un únic sistema de notificació que atenga totes les sospites en l'àmbit autonòmic. La creació d'aquest sistema de notificació hauria de quedar recollit en el desenvolupament normatiu de la Llei 26/2018, 21 de desembre, de drets i garanties de la infància i adolescència de la Comunitat Valenciana i en el futur protocol d'actuació, que obliga a crear la pròpia legislació en el seu article 9 i següents.</p>
PUNTS DE MILLORA	<p>Els destins on es pot dirigir la persona que té una sospita són múltiples i no sempre coneguts o no estan coordinats en la pràctica.</p> <p>A vegades, no es coneixen les conseqüències que pot tindre per al que comunica la sospita, la qual cosa pot generar por a la involucració en processos policials o judicials o represàlies socials.</p>	<p>Serveis socials com a única porta d'entrada.</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Obligació legal. ✓ Estableix casos urgents. ✗ Multiplicitat de receptors de la sospita ✗ Procés poc clar i conegut. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Obligació legal. ✓ Un únic interlocutor: serveis socials. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Establir una única interlocució encarregada de rebre les notificacions i coordinar la resta de serveis.

DETECCIÓ I VALORACIÓ DIAGNÒSTICA DEL CAS

	Comunitat Valenciana	Islàndia	Què hem de fer?
ACTORS IMPLICATS	Sistema sanitari, serveis socials, sistema educatiu, societat, FFCCSE, etc.	Serveis socials, policia, jutjat de guàrdia, psicòleg forense.	<p>Quan la victimització no és clara, la xiqueta o el xiquet serà valorat únicament per professionals formats en entrevistes exploratòries que es troben dins de les Barnahus.</p> <p>Establir en el futur protocol d'actuació el temps màxim per a l'actuació: set dies per als casos menys greus i 24 hores per als casos més greus.</p> <p>Definir la coordinació de tots els actors involucrats en el mateix protocol.</p>
LEGISLACIÓ	La Llei 26/2018 estableix la immediatesa per als casos urgents.	Els serveis de protecció a la infància han d'actuar en un màxim de set dies des de la notificació si el cas no és agut i en 24 hores si és agut.	
PUNTS DE MILLORA	<p>Avanç en la determinació del termini, però ampli. L'informe de valoració diagnòstica ha d'emetre's en un termini màxim de tres mesos des de la primera entrevista i, en tot cas, en el temps màxim de quatre mesos des de la data d'entrada al Servei.</p> <p>Variabilitat alta dels professionals que intervenen en la valoració dels fets/ credibilitat.</p> <p>Procés de formació especialitzada en l'entrevista exploratòria que fan professionals que participen, però aquesta ha de ser continuada.</p> <p>Existència d'un itinerari bàsic d'actuació, però el sistema es troba encara en plena reforma.</p>	La valoració està feta per professionals de la Barnahus formats i coordinats.	
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Temps establert màxim. ✓ Procés d'especialització professional. ✗ Actuació sense la deguda immediatesa. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Atenció ràpida. ✓ Professionals formats. ✓ Interacció de l'infant amb el nombre mínim de professionals. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Professionals formats. ✓ Atenció ràpida. ✓ Informació clara. ✓ Interacció del menor número de professionals amb el xiquet o la xiqueta.

GESTIÓ INTERDEPARTAMENTAL I MULTIDISCIPLINAR I SEGUIMENT DEL CAS

	Comunitat Valenciana	Islàndia	Què hem de fer?
ACTORS IMPLICATS	Absència d'una única figura de referència que coordine tota l'atenció al xiquet o xiqueta víctima.	Hi ha un professional referent en cada cas. Professionals de totes les àrees en la Barnahus.	
PUNTS DE MILLORA	<p>Absència d'expedient únic del cas.</p> <p>Els professionals dels diferents àmbits no sempre realitzen una gestió única interdepartamental, aquesta succeeix de manera successiva.</p> <p>Existència de protocols d'actuació en diferents àmbits (sanitari, OAVD, policial), però no unitari.</p> <p>Múltiples exploracions/ entrevistes successives per a valoració, diagnòstic i prova preconstituïda.</p>	Treball en equip i reunions inicials de planificació i gestió setmanals.	<p>Crear un expedient únic compartit per a totes les àrees.</p> <p>Crear una figura professional referent per al xiquet o xiqueta i la família del cas que coordine tots els serveis.</p> <p>Planificació i gestió del cas en equip.</p>

- ✓ Existència de protocols d'actuació i derivació.
- ✓ Múltiples valoracions/ informes.
- ✗ Sense planificació multidisciplinària i interdepartamental del cas.

- ✓ Procés clar.
- ✓ Professionals experts planifiquen conjuntament els passos a seguir.
- ✓ Facilita la immediatesa de l'entrevista forense.

- ✓ Procés clar.
- ✓ Professionals experts planifiquen i gestionen conjuntament els passos a seguir
- ✓ Entrevista forense immediata.

ENTREVISTA FORENSE AL XIQUET O LA XIQUETA VÍCTIMA

	Comunitat Valenciana	Islàndia	Què hem de fer?
ACTORS IMPLICATS	Jutge, Fiscalia, defensa, Institut Medicina Legal.	Psicòleg/psicòloga especialitzat.	Establir un màxim de temps per a l'entrevista forense.
PUNTS DE MILLORA	<p>No hi ha establert un temps màxim d'actuació.</p> <p>Només espai amigable si es realitzen en la cambra Gesell en cas que s'acorde la realització de la prova preconstituïda i els recursos materials i personals ho permeten.</p> <p>La prova preconstituïda és una recomanació legal, però no una obligació, dependrà finalment del jutge.</p>	<p>L'entrevista té lloc una o dues setmanes després de la reunió inicial sobre el cas.</p> <p>L'entrevista es duu a terme per un expert en salut mental i desenvolupament infantil amb formació en entrevista forense.</p> <p>L'entrevista forense és una prova preconstituïda que tindrà validesa durant el judici.</p> <p>La prova preconstituïda es fa en els 14 dies posteriors a la revelació dels fets (21 dies per als adolescents).</p>	<p>L'entrevista l'ha de dur a terme un expert en desenvolupament infantojuvenil format en entrevista forense.</p> <p>Impulsar l'aprovació de la Llei Orgànica de Protecció a la Infància i Adolescència enfront de la violència per a assegurar que la prova preconstituïda s'exigisca per a tots els casos d'abús sexual a menors de 16 anys.</p> <p>Establir la realització de la prova preconstituïda en 14 dies com a màxim.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Prova preconstituïda. ✓ Cambra Gesell. ✗ Absència de limitació temporal per a obtenir la prova. ✗ No es produeix una formació continuada de professionals. ✗ Prova preconstituïda recomanada però no obligatòria. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Actuació ràpida i coordinada. ✓ Dotació dels millors professionals. ✓ Obligació legal de la prova preconstituïda. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Actuació ràpida i coordinada. ✓ Dotació dels millors professionals. ✓ Obligació legal de la prova preconstituïda.

EVALUACIÓ DE LA VÍCTIMA I TRACTAMENT PSICOLÒGIC

	Comunitat Valenciana	Islàndia	Què hem de fer?
ACTORS IMPLICATS	<p>Depenent de la situació de la víctima i dels recursos del seu entorn, intervindran els EEIIA o l'entitat concertada.</p> <p>S'ofereix suport i assessorament a la víctima i familiars si així es determina.</p>	<p>Psicòlegs especialitzats en la victimització sexual de xiquets i xiquetes i en l'ús de models terapèutics científicament avalats.</p>	<p>És imprescindible crear centres integrals interdepartamentals que atenguen els xiquets i les xiquetes víctimes i a les seues famílies.</p> <p>Els professionals han d'estar especialitzats en diversos programes i entre ells la Teràpia Cognitivoconductual Focalitzada en el Trauma.</p>
PUNTS DE MILLORA	<p>Sí que compta amb un temps màxim d'avaluació, encara que podria reduir-se.</p> <p>Sí que s'està especialitzant un equip específic i multidisciplinari per a l'atenció a xiquets i xiquetes víctimes d'abús sexual.</p> <p>Sí que s'ofereix una atenció psicològica a llarg termini, però la freqüència i temps màxim amb la qual es donen aquestes sessions podria arribar a ser inferior a la que convindria perquè el tractament fóra l'adequat.</p> <p>Sí que existeix possibilitat de suport i orientació a la família.</p>	<p>L'avaluació psicològica té lloc entre dues i quatre setmanes després de la revelació i detecció del cas.</p> <p>Els professionals de les Barnahus treballen amb programes especialitzats de tractament que compten amb evidències.</p> <p>Els familiars, en el cas que no haja comés l'abús, reben informació, orientació i tractament psicològic si ho necessiten.</p>	

- ✓ Procés d'especialització.
- ✓ Suport psicològic i acompanyament familiar.
- ✓ Temps màxim de reacció establert.
- ✗ L'actuació es pot dilatar.
- ✗ Coordinació interdepartamental per millorar.

- ✓ Actuació ràpida i coordinada.
- ✓ Tractament eficaç basat en l'evidència científica.
- ✓ Suport psicològic per al xiquet o la xiqueta.
- ✓ Suport psicològic i acompanyament familiar.

- ✓ Actuació ràpida i coordinada.
- ✓ Tractament eficaç basat en l'evidència científica.
- ✓ Suport psicològic immediat per al xiquet o la xiqueta.
- ✓ Suport psicològic i acompanyament familiar.

FASES DEL PROCESO: DENUNCIA, ACUSACIÓN Y JUICIO

	Comunitat Valenciana	Islàndia	¿Qué podemos hacer?
ACTORS IMPLICATS	<p>La policia, la víctima, progenitors o tutors legals, l'acusat, l'assessor legal de la víctima, l'advocat defensor de l'acusat, la Conselleria de Justícia, el Jutge i peritatges.</p>	<p>Els cossos policials, la víctima, els pares o tutors legals, l'acusat, l'assessor legal de la víctima, l'advocat defensor de l'acusat, el ministeri públic, el jutge i els perits.</p>	
PUNTS DE MILLORA	<p>No hi ha establert un temps màxim d'actuació en cap de les fases.</p> <p>El procés judicial pot allargar-se de mitjana tres anys i, en molts casos, a causa d'una dilació indeguda.</p> <p>LECrim recull la utilització declaració prèvia de les víctimes menors d'edat (art.730).</p> <p>Sí que es determina la possibilitat de prova preconstituïda o declaració sense confrontació amb l'acusat, per algun mitjà telemàtic.</p> <p>Gran importància de la OAVD en la seua valoració i intervenció primerenca.</p> <p>Augment de l'ús de la prova preconstituïda a través de la Cambra Gesell.</p> <p>Possibilitat que el menor haja de seguir dos judicis paral·lels si es descobreix l'abús en la fase d'instrucció d'un altre procés del qual també és víctima d'una altra mena de violència.</p> <p>La víctima d'abusos sexuals pot arribar a explicar els fets, almenys, quatre vegades després d'haver-los denunciat.</p> <p>Quasi huit de cada deu processos judicials són sobreseguts amb una sentència absolutòria (per falta de proves concloents basades en el testimoni del xiquet).</p> <p>Al no ser coordinat amb la resta de serveis, es dupliquen proves ja realitzades.</p>	<p>La investigació sol durar entre quatre i sis mesos, fins que els resultats siguen enviats a la Fiscalia.</p> <p>El temps de decisió per a acusar és d'uns 60 dies.</p> <p>El judici haurà de realitzar-se com a màxim quatre setmanes després que s'haja pres la decisió d'acusar. El procediment que inicia la investigació del cas fins al judici és d'entre 10 i 14 mesos.</p>	<p>Els termes per a iniciar i finalitzar una investigació han de ser clars.</p> <p>El judici ha de tindre lloc dins d'un període de temps establert per llei, amb l'objectiu d'evitar la dilació del judici i la victimització secundària del xiquet o xiqueta.</p> <p>Establir en el protocol unificat la coordinació clara entre Justícia i els serveis socials per a no duplicar proves.</p> <p>Especialització professional dels jutges que acudisquen a la Barnahus.</p>

Comunitat Valenciana

- ✓ Es contempla la prova preconstituïda.
- ✓ Declaració de defensor judicial en cas de conflicte d'interès.
- ✓ Existència de cambra Gesell.
- ✓ Intervenció de la OAVD acompanyament durant el procés judicial.
- ✓ Existència de recursos per a assessorament jurídic.
- × Actuació dilatada.
- × Actuació no coordinada previament.
- × Procés judicial de temps indefinit.
- × Alta possibilitat de victimització secundària.
- × Possibilitat de seguir declarant en el judici.

Islàndia

- ✓ Fase d'instrucció coordinada que no duplica la intervenció feta pel sistema de protecció.
- ✓ Coordinació professional i intervals de temps clars.
- ✓ Procés judicial curt.
- ✓ No hi ha victimització secundària.

¿Què hem de fer?

- ✓ Fase d'instrucció coordinada que no duplica intervencions fetes pel sistema de protecció.
- ✓ Coordinació professional i intervals de temps clars.
- ✓ No hi ha victimització secundària.

PROPOSTA DE BARNAHUS EN LA COMUNITAT VALENCIANA

La seua viabilitat en la Comunitat Valenciana

El model Barnahus té un gran potencial en la Comunitat Valenciana. D'una banda, veiem que en la Comunitat hi ha oportunitats que dirigeixen a la Barnahus, com és l'ús de la Cambra Gesell o l'especialització de professionals. A més, la Barnahus ja ha demostrat donar una resposta a molts dels reptes que han d'afrontar els i les professionals davant un presumpte cas d'abús sexual infantil i d'altres tipus de violència contra la infància:

Ofereix un espai als xiquets i les xiquetes sota sospita perquè es troben a gust i puguen a més oferir un testimoniatge detallat i complet del que han viscut.

Assegura que els xiquets i les xiquetes siguen avaluats d'acord amb uns protocols i processos que minimitzen els seus efectes traumàtics i maximitzen les evidències físiques i psicològiques.

Incorpora de manera conjunta el sistema de justícia, protecció, de salut i la policia al model i redueix la necessitat d'avaluacions creuades que generen un gran malestar i desajustament en les víctimes.

Facilita que els xiquets, les xiquetes i les seues famílies tinguen accés a suport terapèutic de manera immediata, de qualitat i en un entorn amigable.

D'altra banda, per a la implantació d'un programa pilot per a iniciar el procés d'adaptació a la Barnahus, es recomana començar per una mena de violència contra la infància, preferiblement la violència sexual. La identificació dels recursos i processos ja s'han inclòs en el present informe, per la qual cosa l'anàlisi en major profunditat per a la seua execució disposa d'un bon punt de partida.

Així mateix, el procés d'implementació de Barnahus pot durar diversos anys, per la qual cosa es recomana complir amb els més alts estàndards de qualitat abans d'obrir-lo a processos més complexos.

En la Comunitat Valenciana²¹ hem presenciats un important desenvolupament normatiu, que ha suposat un avanç en el reconeixement dels drets de la infància i que podria establir les bases per a l'abordatge integral de la violència contra xiquets, xiquetes i adolescents.

La legislació clau en la Comunitat Valenciana per al desenvolupament de les Barnahus²²

Llei 26/2018, de 21 de desembre, de la Generalitat, de drets i garanties de la infància i adolescència

Article 9.- Recull l'obligació dels poders públics valencians d'adoptar totes les mesures necessàries per a protegir els xiquets, xiquetes i adolescents enfront de qualsevol forma de violència.

Article 10.- Es recull la creació d'un protocol integral de lluita enfront de la violència contra la infància, basat en la prevenció, protecció, atenció i reparació a les víctimes. S'estableix que dins d'aquest protocol es determinen les mesures de coordinació entre els agents involucrats i la formació especialitzada a professionals d'educació, sanitat, policia, serveis socials, etc.

Article 14.- Estableix l'obligació de la Generalitat d'adoptar mesures per a previndre i protegir xiquets, xiquetes i adolescents enfront de tota forma d'exploatació sexual.

Article 24.- S'incorpora la interdisciplinarietat, basada en l'activitat complementària i conjunta de professionals de disciplines diferents.

Article 42.- Recull l'obligació de notificació davant qualsevol situació de desprotecció de la infància i adolescència. A més, estableix la immediatesa per als casos més urgents.

Llei 3/2019, de 18 de febrer, de Serveis Socials Inclusius de la Comunitat Valenciana

Aquesta llei estableix la nova estructura del Sistema de Serveis Socials Valencià, separada en dos nivells (primària i secundària):

Articles 15 i 17.- S'estableix el nivell d'Atenció Primària el qual, al seu torn, es compon d'un nivell bàsic d'atenció i un altre específic.

Article 18.1 d.- Estableix l'actuació del Servei de prevenció i intervenció amb la infància i les famílies.

Article 18.2. a.- Recull l'actuació del nivell específic d'atenció, del qual formen part els EEIIA, com a responsables de l'atenció integral i intervenció amb la infància i adolescència en situació de vulnerabilitat.

Article 53.- Obligació de la Generalitat i entitats locals d'establir els mecanismes de col·laboració i coordinació entre si i amb altres administracions.

La legislació a nivell estatal adquireix especial rellevància en la fase del procés judicial, ja que la competència en matèria penal resideix en l'Estat.

Reial decret de 14 de setembre de 1882 pel qual s'aprova la Llei d'Enjudiciament Criminal.

Art. 259 et seq.- Es recull l'obligació de qualsevol persona, especialment si és amb motiu de la seua professió, els delictes públics dels quals tinguera coneixement, especialment en el cas de menors d'edat.

Art. 730.- Es contempla la declaració anticipada de víctimes menors pot ser considerada com a prova en un judici sempre que complisca amb les garanties legals pròpies del judici oral (recollides en l'article 448 de la LECrim). No obstant això, no es regula la prova preconstituïda com a tal.

Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes.

Article 21 et seq.- Recull el moment i competències sobre la valoració de les necessitats de les víctimes (fase d'investigació i enjudiciament).

Article 26.- S'estableix l'adopció de les mesures necessàries per a «per a evitar o limitar, en la mesura que siga possible, que el desenvolupament de la investigació o la celebració del judici es convertisquen en una nova font de perjudicis per a la víctima del delictes».

21 Si bé existeix legislació a nivell estatal ens centrarem principalment en la legislació autonòmica aplicable a la implementació de la Barnahus.

22 Actualment estem investigant les competències per a la implementació del model en la Comunitat Valenciana.

Els departaments implicats

L'essència del model Barnahus resideix en la multidisciplinarietat i la coordinació interdepartamental. Per això, resulta indispensable que en la Comunitat Valenciana estiguen involucrades les següents àrees des del principi:

La implicació de la Secretaria Autònoma d'Universitats i Recerca és fonamental per a garantir les tasques de formació, avaluació i investigació que s'han de dur a terme en la Barnahus.

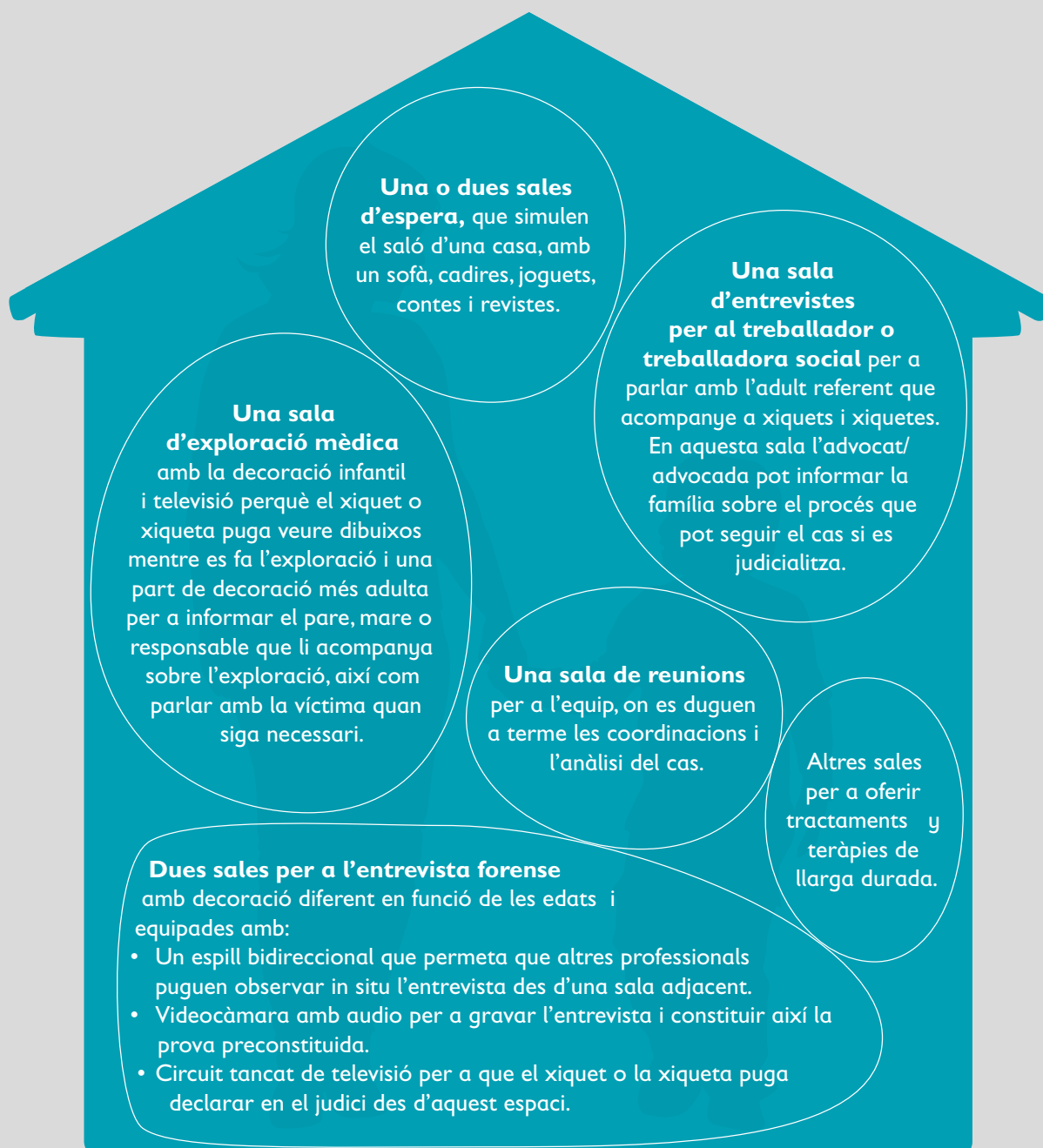
A més, seguint l'exemple de les Cases de Xiquets de Polònia, seria molt valuós comptar amb la col·laboració dels col·legis d'advocats per a poder oferir a les famílies i als xiquets i les xiquetes víctimes assessorament, informació i defensa especialitzada.

Espai i localització

Les recomanacions incideixen en què les Barnahus se situen en àrees residencials, allunyades de comissaries, seus judicials i centres sanitaris. En el cas de la Comunitat Valenciana, i tenint en compte la futura experiència de projecte pilot, seria recomanable començar per un municipi que no excedisca en nombre d'habitants i on es donen les condicions perquè pugua instal·lar-se aquesta infraestructura. Al mateix temps, la facilitat d'accés al Servei d'Atenció Específic, l'existència de EEIA en el municipi i d'una seu judicial en les proximitats facilitarien la posada en marxa del pilot.

En relació a l'espai amigable, la decoració de l'interior de la Casa haurà d'estar adaptada tant per als xiquets i les xiquetes d'edats primerenques com per a adolescents, la qual cosa fa que siguin indispensables dues sales d'entrevistes i, en alguns casos, també dues sales d'espera.

Per tant, la Barnahus necessita comptar amb diversos espais diferenciats:

Professionals que conformen l'equip

L'equip de professionals de les Barnahus haurà de tindre una sensibilitat especial sobre el tema, disposar de formació adequada i experiència demostrable en la intervenció amb les víctimes.

Es precisa de dos equips, un fix que estiga sempre present a la casa i un altre mòbil que acudisca quan siga necessari. L'equip fix estarà integrat per un director o una directora de centre, qui s'encarregarà de coordinar als diferents equips (també als de l'equip mòbil). Estaran formats per un o dos treballadors socials (gestió del cas), un o dos psicòlegs clínics (formats per a fer l'entrevista d'exploració inicial), treballador o treballadora de serveis socials comunitaris, pediatre i criminòleg o criminòloga. L'equip mòbil estarà format per un agent de policia, jutge d'instrucció, psicòloga forense, fiscal, mèdic forense i advocat o advocada. El nombre d'equips i de professionals serà diferent segons la població a la qual hagen d'atendre.

Formació dels professionals

Tot l'equip de professionals de la Barnahus en la Comunitat Valenciana haurà d'estar format i especialitzat en les particularitats de la victimització infantojuvenil^{23 24}.

A més, també serà necessari que tinguen una formació jurídica específica sobre els aspectes relacionats amb el procés penal, l'Estatut de la Victima i el funcionament de les Barnahus.

Al mateix temps, el psicòleg o la psicòloga forense haurà d'estar oficialment format en el protocol d'entrevista de National Institute of Child Health and Human Development (NICHD), una guia d'entrevista per a menors d'edat víctimes amb una alta validesa demostrada en centenars d'estudis²⁵ i el psicòleg clínic haurà d'estar acreditat per a treballar dins del programa Teràpia Cognitiva conductual focalitzada en el trauma TF-CBT²⁶. Aquest programa està especialitzat en els problemes dels xiquets i les xiquetes que han viscut una experiència de violència, abús o pèrdua i que presenten simptomatologia posttraumàtica i trastorn de l'estat d'ànim.

FORMACIÓ =

**FORMACIÓ
JURÍDICA**

**PROTOCOL
D'ENTREVISTA
NICHD**

**PROGRAMA DE
TRACTAMENT
TF-CBT**

**VICTIMOLÓGIA DEL
DESENVOLUPAMENT**

23 Finkelhor, D. (2007). Developmental victimology: The comprehensive study of childhood victimization. Davis, R.C.; Lurigio, A.J. & Herman, S. (ed.), Victims of crime (3a ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications, p. 9-34.

24 Des de la base teòrica de la victimologia del desenvolupament.

25 Vegeu la web oficial: <<http://nichdprotocol.com/>>.

26 Cohen, J.A.; Mannarino, A.P. & Deblinger, E. (ed.) (2012). «Trauma-focused CBT for children and adolescents: Treatment applications». Guilford Press. Font: <<https://tfcbt.org/>>.

A més dels càrrecs relacionats amb la gestió del centre, com poden ser direcció i secretaria, els qui conformen l'equip fix de les Barnahus de la Comunitat Valenciana han de ser:

EQUIP FIX

Gestió de cas / Treball social

Serà la figura referent i de coordinació del cas i s'encarregarà que l'atenció es done de forma integrada mitjançant un enfocament multidisciplinari. A més, serà la persona de referència per al xiquet, la xiqueta i la seua família.

Professional del servei de protecció / Treball social

Durà a terme l'entrevista de garbellat amb la família i valorarà si el cas constitueix o no un possible delicte que requereixca una exploració més detallada amb el xiquet o la xiqueta i la comunicació al sistema de justícia. El treballador o treballadora social entrevistarà l'adult que acompanya al xiquet o xiqueta a la Barnahus, el tranquil·litzarà, li donarà informació sobre el procés i li ensenyarà les pautes bàsiques per a tractar-lo.

Professional de la salut / Pediatria

El o la pediatra s'encarregarà de fer un seguiment del xiquet i de tractar les possibles conseqüències físiques de la violència en cas que siga necessari.

Professional de salut mental / Psicologia clínica

Hi haurà un psicòleg o psicòloga clínic que durà a terme l'avaluació de l'estat emocional del xiquet o xiqueta i planificarà el posterior tractament que siga necessari, que pot incloure al familiar no ofensor.

Professional de justícia amb especialització en victimologia infantojuvenil / Criminologia

Formació específica en victimologia infantojuvenil i prepararà l'informe amb totes les parts de la intervenció per al judici.

L'equip mòbil estarà vinculat a la casa, però no estarà sempre present, només quan haja d'exercir les seues funcions.

EQUIP MÒBIL

Jutjat d'Instrucció

És l'òrgan competent per a conduir la investigació d'un fet presumptament delictiu. Ordena i duu a terme les declaracions de la persona imputada i de la presumpta víctima i pot decidir continuar fins al final la instrucció del procediment o arxivar-lo segons els resultats de les investigacions realitzades. Es desplaçarà a la Barnahus per a participar en la realització de la prova preconstituïda.

Ministeri Fiscal

El representant del Ministeri Fiscal té atribuïda legalment la competència de sol·licitar la pràctica de proves en la fase d'instrucció, formular acusació contra la persona imputada per la comissió d'un fet delictiu, així com intervenir en les declaracions de l'imputat, la presumpta víctima i altres testimonis. Té també encomanada per llei la funció de protecció dels nens i les nenes. Es desplaçarà a la Barnahus per a participar en la realització de la prova preconstituïda.

Psicologia Forense

També serà necessari un psicòleg o psicòloga forense que realitzarà l'entrevista forense amb el xiquet o xiqueta. Haurà de tindre coneixements especialitzats sobre percepció, memòria, pensament i llenguatge, que li permetran valorar la credibilitat del relat del xiquet a partir de l'entrevista. És el professional que durà a terme l'entrevista de la prova preconstituïda.

Medicina Forense

El metge o la metgessa forense farà l'avaluació dels possibles indicadors físics de la violència. No es pot oblidar que l'abús sexual és un problema de salut i que fa falta una avaluació i un diagnòstic, que informen sobre els possibles senyals físics que presente el xiquet o xiqueta.

Advocacia especialitzada en infància víctima

L'advocat o advocada haurà d'explicar als membres no agressors de la família de la víctima el procés del cas judicialitzat, així com de respondre als dubtes que aquests puguen tindre en relació amb el procés judicial. A més, oferirà a les famílies que ho desitgen defensa especialitzada en aquest àmbit.

Polícia

Hi haurà un agent de policia responsable de rebre les notificacions i dur a terme les denúncies. Serà consultat abans de realitzar la valoració forense.

L'entrevista

Amb l'objectiu de fer com a màxim dues entrevistes al menor víctima d'abús sexual infantil, el mètode utilitzat en el model islandés en la realització de la mateixa és el protocol d'entrevista de National Institute of Child Health and Human Development (NICHD), una guia d'entrevista per a menors d'edat víctimes amb una alta validesa demostrada en centenars d'estudis²⁷.

Consisteix en un protocol estructurat per fases i flexible, a través del qual s'aconsegueixen els següents objectius:

- Previndre la victimització secundària del xiquet o xiqueta víctima de violència.
- Adaptar l'entrevista a l'edat i etapa de maduresa del xiquet o xiqueta.
- Consolidar la credibilitat del testimoni del menor, no sols per l'interés superior del menor, sinó també pel dret de defensa de l'acusat.
- Capacitat d'evocació i narrativa. Extrau el màxim possible de la narració del menor, la informació més útil i veraç.

La teràpia

El recurs islandés de la Casa del Xiquet contempla la teràpia per a la recuperació i tractament de les conseqüències de la violència sexual. Així, la psicòloga o el psicòleg clínic al càrrec haurà de poder treballar en el programa de Teràpia Cognitivoconductual focalitzada en el trauma TF-CBT²⁸. Aquest programa està especialitzat en els problemes dels xiquets i les xiquetes que han viscut una experiència de violència, abús o pèrdua i que presenten simptomatologia posttraumàtica i trastorn de l'estat d'ànim. Porta 25 anys en funcionament i els estudis demostren que el TF-CBT destacava en la millora dels efectes i símptomes del trauma en menors d'edat. Està estructurat en un «curt termini» de temps que aconsegueix ajudar al menor en 8-25 sessions.

S'ha de tindre en compte que la teràpia o tractament no la realitzarà el o la professional que faça l'entrevista forense. De fet, és molt important la «transformació/traspasse» del vincle creat en l'entrevista al qual es crearà en la teràpia, percebut per la víctima com dos aspectes diferents.

²⁷Vegeu la web oficial: <<http://nichdprotocol.com/>>.

²⁸ Cohen, J.A.; Mannarino, A.P. & Deblinger, E. (ed.) (2012). *Trauma-focused CBT for children and adolescents: Treatment applications*. Guilford Press. Fuente: <<https://tfcbt.org/>>.

Els xiquets i les xiquetes

En un primer moment, recomanem que les Cases dels Xiquets en la Comunitat Valenciana es dirigisquen a la intervenció amb xiquets, xiquetes i adolescents víctimes de violència sexual, amb la finalitat de facilitar la implementació i execució d'un projecte pilot. A llarg termini, podrien atendre a tots els xiquets víctimes d'altres formes de violència.

Especialment rellevant és que les Cases dels Xiquets, seguint els estàndards de qualitat del model Barnahus, no discriminen per cap motiu a cap xiquet, xiqueta o adolescent presumpta víctima de violència, ni a cap família i, per tant, compten amb professionals especialistes:

- Xiquets de 0 a 3 anys.
- Xiquets i xiquetes amb discapacitat física, intel·lectual i/o psíquica.
- Xiquets i xiquetes estrangers, acompanyats o no.
- Xiquets i xiquetes pertanyents al col·lectiu LGBTI.
- Xiquets i xiquetes atesos dels serveis socials i/o del sistema de protecció de la Comunitat Valenciana.

Les famílies

Els pares, les mares o les persones que cuiden de xiquets, xiquetes i adolescents víctimes d'abús sexual infantil constitueixen una part clau en la seua recuperació²⁹. Seguint el model Barnahus, els pares, les mares o les persones que cuiden dels xiquets són rebuts per un professional —en la seua forma ideal, amb la formació en treball social— que els explica tots els passos que se seguiran en l'avaluació del seu fill o la seua filla, com funciona el sistema de justícia, així com la millor manera d'ajudar al xiquet, la xiqueta o l'adolescent víctima a recuperar-se d'aquesta experiència.

Sostenibilitat del modelo en la Comunitat Valenciana

L'èxit del model Barnahus i la seua implementació reeixida en tota Europa resideix en la combinació de tots aquests factors que permeten que el model funcione i s'adapte als diversos entorns culturals. És la suma d'aquests elements fonamentals el que propícia el model Barnahus.

Tots els elements de la Barnahus poden existir per si mateixos i són per tant eficients de manera autònoma (per exemple, l'ús de la prova preconstituïda), però sense un enfocament conjunt i integral la qualitat de l'atenció continua sent insuficient.

29 Pereda, N. (2011). "La importancia del apoyo social en la intervención con víctimas de abuso sexual infantil: una revisión teórica". *Revista de Psiquiatría Infanto-Juvenil*, 4, 42-51.

ASSUMIR NOMÉS ALGUNS D'AQUESTS ELEMENTS NO GARANTEIX EL BON FUNCIONAMENT I LA VIABILITAT DEL MODEL. IMPLEMENTAR CORRECTAMENT EL MODEL BARNAHUS EN LA COMUNITAT VALENCIANA PASSA PER INCORPORAR LA INTEGRALITAT DELS ESTÀNDARDS DEL RECURS, JA QUE SÓN ELS GARANTS DE QUALITAT I DE SOSTENIBILITAT D'AQUEST.

POTENCIALITATS DE LES CASES DELS XIQUETS

L'espai de la Barnahus és un recurs ple de possibilitats. Per això, es poden investigar altres usos a llarg termini, quan el recurs es consolide i funcione correctament. Es pot anar més enllà en la protecció a la infància i atendre altres formes de violència o contribuir a la seua prevenció. Si ens fixem tant en l'estructura física de la Barnahus com en l'equip de professionals que la formen, podem pensar altres fins igual d'útils i que poden arribar a ser també eficaços i eficients. Tot això simplement organitzant de manera senzilla els recursos ja existents.

Investigació sobre la violència

La informació que proporciona la intervenció a la Casa no sols serveix per a la seua pròpia avaluació. Es poden analitzar tendències de violència, edats, perfil de perpetradors, entorn, quin ha fallat en la prevenció, per a poder adaptar les polítiques i mesures de prevenció, actuació i recuperació quan siga necessari.

Una investigació que pot proporcionar estàndards i instruments d'investigació comunes a tots els departaments i disciplines involucrats.

Més enllà de la violència sexual

Com s'ha vist en la comparació del model en determinats països, l'ús de la Barnahus no sempre està limitat a la violència sexual. Així, es pot utilitzar el recurs per a casos de maltractament familiar, en processos complexos que afecten el menor com les separacions o divorcis, etc.

Utilitats per a professionals

Com a registre únic de violència (sexual al principi) per als i les professionals de la Barnahus i altres relacionats, així com facilitar el seguiment dels casos. A més, es podria coordinar amb les dades de Serveis Socials d'Atenció Primària Bàsica.

L'avaluació que es realitze en aspectes com la coordinació es pot utilitzar com a model per a altres assumptes relacionats amb infància, fora de la violència que precisen de la millora en la col·laboració dels departaments.

Sensibilització de famílies, xiquets i xiquetes i ciutadania

Més enllà de la recuperació, els i les professionals que treballen en la Barnahus poden proporcionar la informació necessària per a la creació de tallers/manuals/guies sobre formes de prevenció necessàries. Quan arribem a la Barnahus és tard, la violència ja s'ha produït. Així, la prevenció pot abastar els continguts de l'educació afectiu-sexual, formació de professionals, on posar el focus en les campanyes de sensibilització i informació, etc.

La atención de infancia migrante y refugiada – determinación de la edad

El procés de determinació de l'edat és complex i pot comportar grans conseqüències per a qui se sotmet a aquest. En el cas d'Espanya, el Comitè dels Drets del Xiquet de Nacions Unides ha expressat la seua preocupació en relació a les garanties processals, o l'enfocament multidisciplinari, ja que s'utilitzen principalment mètodes mèdics i de raigs X.

Des de Save the Children advoquem per un procés amb un enfocament holístic que siga respectuós amb els drets de la infància i adolescència, que només siga utilitzat quan no es dispose de documentació i basat en entrevistes psicosocials, realitzades per professionals especialitzats. Així mateix, donades les característiques del procés i tenint a la infància com a protagonista, la gestió hauria de ser multidisciplinària per a defensar els seus drets i interessos i en un espai amigable, on el xiquet o xiqueta pugua sentir-se còmode.

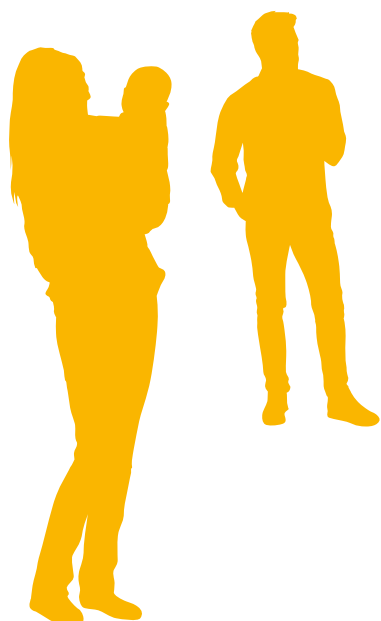
Les possibilitats de la Barnahus en l'acolliment d'infància migrant i refugiada no és una cosa tan recent. En la Barnahus islandesa, arran d'un acord entre les autoritats d'immigració i l'Oficina Nacional de Protecció a la Infància i Adolescència (de la qual depén la Barnahus), es realitzen en l'espai les entrevistes forenses a menors sense referent familiar com a part del procediment de sol·licitud d'asil. D'altra banda, ACNUR Suècia ha estudiat la possibilitat de l'esquema/model Barnahus com a marc per a l'acolliment de la infància estrangera sense referent familiar³⁰.

30 UNHCR Regional Representation for Northern Europe (2018). I want to feel safe. Recuperado de: <https://www.unhcr.org/neu/wp-content/uploads/sites/15/2018/12/UNHCR-I-want-to-feel-safe-.pdf>

Participació de xiquets, xiquetes i famílies en el procés

De cara a l'avaluació del model, és necessària la participació activa de xiquets, xiquetes i les seues famílies, ja que són els usuaris de la Barnahus i l'objectiu últim és previndre i evitar més violència i sofriment.

Els testimoniatges directes que acudeixen als centres Barnahus són molt valuosos perquè ofereixen una perspectiva directa i concreta sobre els seus beneficis i fallades. Com a exemple, segons les avaluacions en els CAC estatunidencs, en general va ser puntuat molt positivament l'entorn amigable del model: els pares i mares informen que els xiquets i xiquetes se senten molt més còmodes, per exemple, enfront de professionals sense uniforme en lloc d'uns professionals uniformats, com succeeix en les comissaries³¹.

31 NATIONAL CHILDREN'S ADVOCACY CENTER. Cost-Benefit Analysis of Community Responses to Child Maltreatment: A Comparison of Communities With and Without Child Advocacy Centers. Recuperat de: <https://www.fnccac.org/sites/default/files/0eda0b1bc28b46fd8dc7fa07581767c5.pdf>

CONCLUSIONS, PER QUÈ NECESSITEM LES CASES DELS XIQUETS?

La seua efectivitat està basada en l'evidència

Són múltiples els estudis empírics que han demostrat, tant als Estats Units com a Europa³², l'efectivitat de les Cases dels Xiquets en la reducció de la victimització secundària i en un millor tracte cap a xiquets, xiquetes, adolescents i les seues famílies³³.

A Islàndia, des de l'aplicació del model Barnahus, el nombre de casos de victimització sexual infantil investigats s'ha més que duplicat, i en els quals l'agressor ha sigut acusat s'ha triplicat³⁴. Això demostra que s'ha millorat la detecció, l'avaluació de les víctimes, així com la recollida de proves testimonials.

És una obligació legal

La creació d'un servei d'atenció especialitzada per als xiquets, xiquetes i adolescents víctimes de violència sexual i basada en la coordinació és una obligació legal recollida en la legislació estatal i internacional.

És una recomanació europea i internacional

El Consell d'Europa, en els seus estàndards per una justícia amigable amb la infància i l'adolescència, recomana l'ús de les Cases Barnahus. En l'àmbit internacional, les Observacions Finals del Comitè dels Drets del Xiquet a Espanya en 2018³⁵ recomanen que s'adopti un marc estatal de coordinació entre administracions i institucions per a respondre adequadament a situacions de violència contra els xiquets i les xiquetes.

32 Vegeu per exemple la visió dels pares i els xiquets i les xiquetes atesos a les Cases a Suècia: Rasmusson, B. (2011). «Children's Advocacy Centers (Barnahus) in Sweden: Experiences of children and parents». *Child Indicators Research*, 4, 301-321

33 Cross, T.P.; Jones, L.M.; Walsh, W.A.; Simone, M.; Kolko, D.J.; Szczepanski, J.; Lippert, T.; Davison, K.; Cryns, A.; Sosnowski, P.; Shadoin, A. & Magnuson, S. (2008). *Evaluating Children's Advocacy Centers' response to child sexual abuse*. U.S. Department of Justice. Office of Justice Programs. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.

34 Children's Commission (2017). *Barnahus: Improving the response to child sexual abuse in England*. UK: London.

35 Vegeu <<http://www.bienestaryproteccioninfantil.es/fuentes1.asp?sec=1&subs=478&cod=3603&page=&v=2>>.

Les Cases dels Xiquets són una necessitat si volem que la Comunitat Valenciana segueisca la línia de la majoria de països europeus i faça un pas avant cap a la protecció de la infància més vulnerable³⁶. A més de tots els països nòrdics, uns altres com Alemanya, el Regne Unit, Polònia, Malta, Hongria, Bulgària, Lituània, Estònia o Xipre³⁷ han començat a implementar aquest model. A Espanya ja hi ha comunitats autònomes que han mostrat la seua voluntat d'implementar el model Barnahus, com la Comunitat de Madrid i la Comunitat Valenciana. Unes altres, com la catalana, estan més avançades i disposaran de la primera Casa de Xiquets l'any 2020.

El seu futur com a espai polivalent en qüestions d'infància i adolescència

Les Barnahus tenen la possibilitat de dedicar els seus recursos a més problemàtiques, com l'estudi de tendències per a millorar les polítiques públiques segons les necessitats de la població.

El model és econòmicament viable

La creació d'aquestes Cases no suposaria una gran inversió de recursos sinó la redistribució d'aquests, ja que els i les professionals ja existeixen, però de moment treballen de manera separada. Així, formarien part dels equips de les cases Barnahus i passarien a treballar conjuntament i de manera coordinada. Tal com hem vist, en la Comunitat Valenciana existeixen molt bones iniciatives de partida per al model Barnahus, com l'atenció específica, la previsió legal, l'ús de la Cambra Gesell, etc. A més, és possible sol·licitar fons europeus de reformes estructurals per a dur a terme la implementació d'aquests centres³⁸.

RESULTA FÀCIL ACTUAR QUAN L'OBJECTIU ÉS CLAR.

UNA VEGADA S'HA PRODUÏT LA VIOLÈNCIA CONTRA LA INFÀNCIA, LA RESPOSTA ÉS CLARA: IMPLEMENTAR LA CASA DELS XIQUETS.

³⁶ Council of Europe (2011). Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice. Council of Europe Publishing. Conveni de Lanzarote per a la protecció dels xiquets contra l'exploració i l'abús sexual», signat per Espanya el 25 d'octubre de 2007. (CRC/C/ESP/CO/5-6)

³⁷ Vegeu PROMISE Barnahus Network: <<https://www.childrenatrisk.eu/promise/promise-barnahus-greater-network/>>.

³⁸ Servei de Suport a les Reformes Estructurals de la Unió Europea recuperat de: https://ec.europa.eu/info/departments/structural-reform-support-service_es

Què podria ocórrer en la Comunitat Valenciana quan un xiquet o una xiqueta diga que ha patit violència?

L'atenció integral es planifica de manera interdepartamental i multidisciplinària des del principi.

L'entrevista inicial que ha sigut gravada es reproduïx davant del tribunal com a evidència. La prova es realitza amb totes les garanties, no serà necessari que la víctima assistisca al judici.

El xiquet o xiqueta explica la seua història a una psicòloga forense especialitzada. El jutge, el fiscal, la persona investigada i l'advocat de la defensa assisteixen a l'entrevista que serà gravada.

Si ho necessita, la víctima pot seguir un tractament psicològic per a facilitar la seua recuperació.

Si és necessari, el xiquet o xiqueta serà examinat per un metge de la Casa dels Xiquets.Niños.

A la Casa dels Xiquets, el xiquet o xiqueta parla amb un professional especialitzat en victimització infantil que valora la situació.

La víctima compta a la seua professora el que està passant a casa. La seua professora es posa en contacte amb la Casa dels Xiquets i el xiquet o xiqueta i la seua mare acudeixen.

A la Casa dels Xiquets, el xiquet o xiqueta víctima de violència compartiria la seua història amb menys persones (fins a quatre) i tindria accés immediat a tractaments especialitzats en victimització infantil per a ajudar-la a seguir avant amb la seua vida.

I ARA? PRÒXIMS PASSOS

- Transformar els recursos d'atenció a víctimes de violència sexual prenent com a exemple el model nòrdic Barnahus, que combina en un mateix espai sistema de protecció, sistema judicial, sistema sanitari i sistema educatiu.
- Desenvolupar el protocol d'actuació recollit en la Llei 26/2018 de 21 desembre, de drets i garanties de la infància i adolescència, per a una coordinació real i efectiva dels diferents serveis involucrats en la qual s'evite duplicar proves i s'establisca l'ús dels estàndards de qualitat de les Barnahus, garantint així la qualitat del model.
- Constituir una comissió interdepartamental, identificant les persones referents de cadascuna de les àrees implicades, per a estudiar la implementació del projecte pilot i realitzar un seguiment i avaluació del recurs.
- Consolidar el procés de reorganització de l'atenció integral a les persones menors d'edat víctimes de violència i especialització dels EEIA i formar a la resta de professionals involucrats en drets d'infància, violència contra xiquets i xiquetes i les especialitats dins de cada ocupació.
- Adaptar i unificar els protocols d'actuació enfront de tots els tipus de violència contra la infància per a establir la Barnahus com l'únic interlocutor encarregat de:
  - Rebre les notificacions i coordinar els serveis.
  - Realitzar la valoració i el diagnòstic del cas per professionals formats en entrevistes exploratòries que es troben dins de les Cases dels Xiquets.
  - Practicar l'entrevista forense en coordinació amb altres professionals dins de la Barnahus.
- Crear un expedient únic per als xiquets i les xiquetes víctimes de violència, compartit per tots els departaments.
- Formar i especialitzar a tot l'equip de professionals que actuen a la Casa dels Xiquets, tant en l'equip fix com en l'equip mòbil, en violència contra la infància i en el model Barnahus.
- Especialització dels professionals que assistisquen jurídicament a xiquets i xiquetes víctimes de violència.

BIBLIOGRAFIA

CHILDREN'S COMMISSIONER (2017). Barnahus: Improving the response to child sexual abuse in England. UK: London.

COHEN, J.A.; MANNARINO, A.P. & DEBLINGER, E. (ed.) (2012). «Trauma-focused CBT for children and adolescents: Treatment applications». Guilford Press. Recuperat de: <https://www.tfcbt.org/>

CONVENIO de Lanzarote para la protección de los niños contra la explotación y el abuso sexual, firmado por España el 25 de octubre de 2007. (CRC/C/ESP/CO/5-6)

CORNERHOUSE. The Cornerhouse Forensic Interview Protocol. Recuperat de: <https://www.cornerhousemn.org/for-professionals>

CORTS VALENCIANES (2020). Acord per l'aprobació del Dictamen de la Comissió especial d'estudi per a la Reconstrucció Social, Econòmica i Sanitària. Recuperat de: https://www.cortsvalencianes.es/sites/default/files/resolution/doc/Acuerdo_reconstruccion.pdf

COUNCIL OF EUROPE. ONE in FIVE Campaign. Recuperat de: <https://www.coe.int/en/web/children/campaign-materials>

COUNCIL OF EUROPE (2011). Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice. Council of Europe Publishing.

CROSS, T.P.; JONES, L.M.; WALSH, W.A.; SIMONE, M.; KOLKO, D.J.; SZCZEPANSKI, J.; LIPPERT, T.; DAVISON, K.; CRYNSA.; SOSNOWSKI, P.; SHADOINA. & MAGNUSON, S. (2008). Evaluating

Children's Advocacy Centers' response to child sexual abuse. U.S. Department of Justice. Office of Justice Programs. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.

FINKELHOR, D. (2007). Developmental victimology: The comprehensive study of childhood victimization. DAVIS, R.C.; LURIGIOA, J. & HERMAN, S. (ed.), Victims of crime (3a ed.).

Thousand Oaks, CA: Sage Publications, p. 9-34.

GENERALITAT VALENCIANA (2019) Acord del Botànic II. Recuperat de: <https://gvaoberta.gva.es/es/acords-politics-de-govern>

GENERALITAT VALENCIANA, CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT.

Recursos per al desenvolupament dels plans d'igualtat i convivència als centres educatius (REICO).

Recuperat de:

<https://ceice.gva.es/es/web/inclusioeducativa/reico.-repositori-de-recursos-web-per-a-la-igualtat-i-la-convivencia>

GENERALITAT VALENCIANA, CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT. Pla

de Prevenció de la Violència i Promoció de la Convivència en els centres escolars de la Comunitat Valenciana.

Recuperat de:

<https://ceice.gva.es/es/web/inclusioeducativa/previ-pla-de-prevencio-de-la-violencia-i-de-promocio-de-la-convivencia>

GENERALITAT VALENCIANA, CONSELLERIA DE SANITAT UNIVERSAL I SALUT PÚBLICA. Protocol d'atenció integral, sanitària i judicial a víctimes d'agressions sexuals de la Comunitat Valenciana. Recuperat de: <http://www.san.gva.es/documents/7260336/7286608/Protocolo+de+Atenci%C3%B3n+integral+v%C3%ADctimas+de+agresiones+sexuales+2019.pdf>

GENERALITAT VALENCIANA, CONSELLERIA DE SANITAT UNIVERSAL I SALUT PÚBLICA. Programa d'Intervenció en Educació Sexual (PEUS). Recuperat de:

http://www.ceice.gva.es/documents/162783553/162784556/programa_PIES_cas.pdf/4b753928-d59f-4fa9-96a2-1c821efd1597

GENERALITAT VALENCIANA, VICEPRESIDÈNCIA I CONSELLERIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES INCLUSIVES. Guia breu de detecció i actuació en situacions de desprotecció i/o maltractament infantil des de l'àmbit educatiu. Recuperat de: <https://www.bienestaryproteccioninfantil.es/fuentes1.asp?sec=7&subs=69&cod=2890&page=>

GENERALITAT VALENCIANA, VICEPRESIDÈNCIA I CONSELLERIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES INCLUSIVES. Licitació número CNMY17/3-3/67. Servei d'atenció psicològica a xiquets, xiquetes i adolescents que han patit abús sexual i/o explotació sexual, així com a persones menors d'edat perpetuadores. [2017/9207] (DOGV núm. 8167 de 10.11.2017).

GENERALITAT VALENCIANA, VICEPRESIDÈNCIA I CONSELLERIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES INCLUSIVES. Materials per a la prevenció de la violència de gènere. Recuperat de: <http://sinmaltrato.gva.es/es/prevencion>

GENERALITAT VALENCIANA, VICEPRESIDÈNCIA I CONSELLERIA D'IGUALTAT I POLÍTQUES INCLUSIVES. Resolució de 18 de desembre de 2019, per la qual es convoquen els acords d'acció concertada en matèria de serveis socials en el sector d'infància i adolescència per a l'any 2020: serveis d'atenció telefònica a la infància i l'adolescència i servei específic d'atenció a abusos en la infància i l'adolescència.

JOHANSSON, S., STEFANSEN, K., BAKKETEIG, E., Y KALDALA. (ed.) (2017). Collaborating

Against Child Abuse. Exploring the Nordic Barnahus Model. Suïça: Palgrave Macmillan.

LAS PROVINCIAS (17 de abril 2018). La habitación judicial que salva a los menores. Recuperat de: <https://www.lasprovincias.es/comunitat/habitacion-judicial-salva-20190417011421-ntvo.html>

LLEI 26/2018, de 21 de desembre, de drets i garanties de la infància i l'adolescència. Comunitat Valenciana «DOGV» núm. 8450, de 24 de desembre de 2018. «BOE» núm. 39, de 14 de febrer de 2019.

LLEI ORGÀNICA 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal. Prefectura de l'Estat «BOE» núm. 281, de 24 de novembre de 1995.

LLEI ORGÀNICA 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil. Prefectura de l'Estat «BOE» núm. 15, de 17 de gener de 1996.

LLEI 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delicte. «BOE» núm. 101, de 28 d'abril 2015.

LLEI 26/2015, de 28 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i a l'adolescència. «BOE» núm. 180, de 29 de juliol de 2015.

LLEI 3/2019, de 18 de febrer, de serveis socials inclusius de la Comunitat Valenciana.

«BOE» núm. 61, de 12 de març de 2019.

MINISTERI DE L'INTERIOR (2018). Anuari estadístic. Portal Estadístic de Criminalitat del Ministeri de l'Interior. Recuperat de: <http://www.interior.gob.es/web/archivos-y-documentacion/documentacion-y-publicaciones/anuarios-y-estadisticas>

NACIONS UNIDES (1989). Convenció sobre els Drets del Xiquet.

NATIONAL CHILDREN'S ADVOCACY CENTER. Cost-Benefit Analysis of Community Responses to Child Maltreatment: A Comparison of Communities With and Without Child Advocacy Centers. Recuperat de: <https://www.fnccac.org/sites/default/files/0eda0b1bc28b46fd8dc7fa07581767c5.pdf>

NATIONAL CHILDREN'S ADVOCACY CENTER. NCAC Child Forensic Interview Structure. Recuperat de: <http://www.nationalcac.org>

NATIONAL INSTITUTE OF CHILD HEALTH AND HUMAN DEVELOPMENT. NICHD

Protocol. Recuperat de: <http://nichdprotocol.com>

PEREDA, N. (2011). «La importancia del apoyo social en la intervención con víctimas de abuso sexual infantil: una revisión teórica». Revista de Psiquiatría Infanto-Juvenil, 4, 42-51.

PROMISE Barnahus Network. Recuperat de:
<https://www.barnahus.eu/en/>

PROMISE Project (2017). European Barnahus Quality Standards. Recuperat de:
<https://www.barnahus.eu/en/the-barnahus-quality-standards/>

RASMUSSEN, B. (2011). «Children's Advocacy Centers (Barnahus) in Sweden: Experiences of children and parents». Child Indicators Research, 4, 301-321.

REAL DECRET de 14 de setembre de 1882 pel qual s'aprova la Llei d'Enjudiciament Criminal.

SAVETHE CHILDREN (2017). Ulls que no volen veure. Disponible en:
<https://www.savethechildren.es/publicaciones/ojos-que-no-quieren-ver>

SAVETHE CHILDREN Y 40DB.DATA, INSIGHTS, SOLUTIONS (2019). Enquesta sobre la percepció de la violència contra la infància. Disponible en:
https://www.savethechildren.es/sites/default/files/imce/docs/encuesta_percepcion_maltrato_infantil_2019.pdf

THE AMERICAN PROFESSIONAL SOCIETY ON THE ABUSE OF CHILDREN (APSAC) APSAC_Guia pràctica d'entrevista forense. Recuperat de:
<https://www.apsac.org/>

UNHCR Regional Representation for Northern Europe (2018). I want to feel safe. Recuperado de:
<https://www.unhcr.org/neu/wp-content/uploads/sites/15/2018/12/UNHCR-I-want-to-feel-safe-.pdf>

UNIÓ EUROPEA. Servei de Suport a les Reformes Estructurals. Recuperat de:
https://ec.europa.eu/info/departments/structural-reform-support-service_es

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA – CLÍNICA JURÍDICA PER LA JUSTÍCIA SOCIAL (2020). Estudi competencial i anàlisi de sentències d'abús sexual infantil en la Comunitat Valenciana entre 2016 i 2019.

VAN DER LINDEN, P.; SMITSVANWAESBERGHE, E.; WROBLEWSKA, A. & DE MEERE, F. The PROMISE Tracking Tool. Iceland: Council of the Baltic Sea States Secretariat and Verwey-Jonker Instituut.

SAVETHECHILDREN.ES

Save the Children